

T. C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

t
181

ORTA DERECELİ OKULLARDA OKUL-AİLE BİRLİĞİ ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Mehmet ŞİŞMAN

T. C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ KÜTÜPHANESİ

Eskişehir, 1986

Anadolu Üniversitesi
Kütüphane

DEĞERLENDİRME KURULU ÜYELERİ

(Ünvanı, Adı ve Soyadı)

(İmza)

Başkan :... Prof. Dr. Kamuran Çibut.

Üye :... Yrd. Doç. Dr. Süleyman Eripek

Üye :... Yrd. Doç. Dr. Mehmet Alic

Üye :.....

Tez'in kabul edildiği tarih:... 22-10-1986

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, ortadereceli okullarda okul-aile birliklerinin görevlerini ne ölçüde yerine getirdikleri incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak, okul-aile birliklerine işlerlik kazandırılabilmesi için yapılması gerekenleri belirlemek amacı güdülmüştür.

Bu araştırmada "okul-aile ilişkileri" konusu, yapılan sınırlı sayıdaki araştırmalardan farklı bir boyutuyla ele alınmıştır. Araştırmada ilişkilerin kanallarından biri olarak okul-aile birlikleri incelenmiştir.

Bu araştırmada katkıları geçen kişilere, harcadıkları zaman, emek ve bilgiden dolayı teşekkür ederim. Özellikle, araştırmayı her aşamada inceleyip eleştirerek bu düzeye ulaşmasını sağlayan Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölüm Başkanı Sayın Prof.Dr. Kâmuran Çilenti'ye, araştırma sırasında her türlü yardımı esirgemeyen tez danışmanım Sayın Yard.Doç.Dr. Mehmet Aliç'a, yapıcı eleştirileri ile araştırmaya katkıda bulunan Sayın Yard.Doç.Dr. Süleyman Eripek'e şükran borçluyum.

Araştırmada gerekli kaynaklardan bir kısmını sağlamada yardım ve katkılarından dolayı, Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Sayın Doç.Dr. Aytaç Açıkalın'a, araştırma bulgularının istatistiksel çözümlemesinde yardımlarından dolayı Sayın Doç.Dr. Ersoy Canküyer'e ve Sayın Dr. Enbiya Ağaoğlu'na, Anadolu Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezi

Başkan Sayın Doç.Dr. Önder Özkazanç'a, bilgisayar programcısı Sayın Sevgi Çolak'a teşekkür ederim.

Araştırmada gerekli iznin sağlanmasında yardımlarını gördüğüm Eskişehir Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü yöneticileriyle, araştırma anketlerinin dağıtılıp toplanmasında emeği geçen ilgili okul yöneticisi ve öğretmenlere, Cumhuriyet Lisesi Müdürü Sayın Yusuf Güçlü'ye ve yardımları geçen öğrencilerime ayrıca teşekkür ederim. Bu araştırmada, gösterilen tüm çaba ve gayretlere rağmen doğabilecek hata ve eksiklikler araştırmacının kendisine aittir.

Bu çalışmada, tüm güçlükleri birlikte paylaşan, sabır ve tahammül gösteren eşime de minnet borçluyum.

Eskişehir, Temmuz 1986

Mehmet Şişman

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	iii
TABLolar LİSTESİ	viii
BÖLÜM	
I. GİRİŞ	1
Problem Durumu	1
Problem Cümlesi	15
Alt Problemler	15
Araştırmanın Önemi	16
Sayıltılar	17
Sınırlılıklar	17
Tanımlar ve Kısaltmalar	17
II. İLGİLİ KAYNAKLAR	19
Kuramsal Kaynaklar	19
Araştırma Kaynakları	24
Yabancı Ülkelerde Okul-Aile Birliği Kuruluşları.....	30
III. YÖNTEM	45
Araştırmanın Yöntemi	45
Araştırmanın Evreni	45
Araştırmanın Örnekleme	47

Veri Toplama Teknikleri	49
Anketin Uygulanması	50
İstatistiksel Çözümleme Teknikleri	51
IV. BULGULAR VE YORUMLAR	52
Birinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumlar	52
İkinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumlar	59
Üçüncü Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumlar	64
Dördüncü Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumlar	75
Beşinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumlar	80
Altıncı Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumlar	85
V. ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER	91
Özet	91
Yargılar	96
Öneriler	98
Uygulamacılar İçin Öneriler	98
Araştırmacılar İçin Öneriler	99
EKLER	101
A.....	102
B.....	103

C.....	104
Ç.....	106
D.....	111
E.....	112
F.....	113
G.....	114
KAYNAKÇA	115

TABLolar LİSTESİ

<u>TABLO</u>		<u>Sayfa</u>
3.1.	ESKİŞEHİR İL MERKEZİNDEKİ GENEL LİSELERDE YÖNETİCİ-ÖĞRETMEN VE VELİ MEVCUDU.....	46
3.2.	ARAŞTIRMA ÖRNEKLEMİ ÖLÇÜTLERİ.....	47
3.3.	ARAŞTIRMA ÖRNEKLEMİ.....	48
4.1.	OAB'NİN, OKULUN AMACI VE EĞİTİM ETKİNLİKLERİ HAKKINDA VELİLERİ AYDINLATMA DERECESESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ.....	53
4.2.	OAB'NİN, OKULUN PROGRAM VE EĞİTİMİLE İLGİLİ YÖNETMELİKLERİ KONUSUNDA VELİLERİ AYDINLATMA DERECESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ.....	55
4.3.	OAB'NİN, ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ KONULA- RINDA VELİLERİ AYDINLATMA DERECESESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ..	57
4.4.	OAB'NİN, ÖĞRETMENLERİN VELİLERİ ZİYARET ETMESİNİ NE ÖLÇÜDE TEŞVİK ETTİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ..	60
4.5.	OAB'NİN, VELİLERİN ÖĞRETMENLERİ ZİYARET ETMESİNE NE ÖLÇÜDE TEŞVİK ETTİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ..	62

- 4.6. OAB'NİN, ÖĞRENCİLERİN OKUL DİSİPLİNİNE VE TOPLUMSAL HAYATA UYUM SAĞLAMALARI İÇİN OKUL VE VELİLERLE NE ÖLÇÜDE İŞBİRLİĞİ YAPTIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ..... 65
- 4.7. OAB'NİN, ÖĞRENCİLERİN DÜRÜST, SAYGILI VE BAŞARILI OLMALARI İÇİN OKUL VE VELİLERLE NE ÖLÇÜDE İŞBİRLİĞİ YAPTIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ.. 68
- 4.8. OAB'NİN, ÖĞRENCİLERİN BOŞ ZAMANLARINI İYİ DEĞERLENDİRMELERİ İÇİN OKUL VE VELİLERLE NE ÖLÇÜDE İŞBİRLİĞİ YAPTIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ.. 70
- 4.9. OAB'NİN, ÖĞRENCİLERİN İSRAF, GÖSTERİŞ, DEVLET MALINI HOR KULLANMA GİBİ DAVRANIŞLARDAN UZAK OLMALARI İÇİN OKUL VE VELİLERLE NE ÖLÇÜDE İŞBİRLİĞİ YAPTIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ.. 73
- 4.10. OAB'NİN, RESİM, MÜZİK, BEDEN EĞİTİMİ GİBİ BELİRLİ DERS VE ALANLARDA YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN NE ÖLÇÜDE UYGUN ORTAMLAR HAZIRLADIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ..... 76
- 4.11. OAB'NİN, ÇEŞİTLİ YÖNLERDEN ÖZÜRLÜ ÖĞRENCİLER İÇİN NE ÖLÇÜDE UYGUN ORTAMLAR HAZIRLADIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ..... 78

- 4.12. OAB'NİN, MUHTAÇ ÖĞRENCİLERE YARDIM SAĞLANMASI
KONUSUNDA KORUMA DERNEĞİ İLE NE ÖLÇÜDE
İŞBİRLİĞİ YAPTIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN
DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ..... 81
- 4.13. OAB'NİN, ÖĞRENCİLER İÇİN KURSLAR DÜZENLENMESİ
KONUSUNDA KORUMA DERNEĞİ İLE NE ÖLÇÜDE
İŞBİRLİĞİ KAPTIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN
DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ..... 83
- 4.14. OAB'NİN, OKULUN KİTAPLIK, BAHÇE VE OYUN
TESİSLERİNDEN VELİLERİN DE YARARLANMALARINA
NE ÖLÇÜDE KATKIDA BULUNDUĞUNA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ.. 86
- 4.15. OAB'NİN, OKUMA-YAZMA BİLMİYEN VEYA YETİŞMEK
İSTEYEN VATANDAŞLAR İÇİN OKULUN YAPTIĞI
ETKİNLİKLERE NE ÖLÇÜDE KATKIDA BULUNDUĞUNA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE
ÇÖZÜMLEMESİ..... 88

B Ö L Ü M I

G İ R İ Ő

Bu bölümde, problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın önemi, sayılıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

Problem Durumu

Toplumsal sistem; ekonomik, siyasal ve eğitim sistemi olmak üzere üç alt sistemden meydana gelmiştir. Eğitim sistemini, sistem yaklaşımı açısından ele aldığımızda; ilişkili olduğu diğer sistemlerle bir bütün olarak düşünmek gerekir. Bu sistemin girdilerini öğrenciler, öğretmenler, öğretim malzemeleri, fiziksel olanaklar, programlar vb. oluşturur. Öngörülen amaçlara uygun olarak istenilen nitelikleri kazanmış olan bireyler ise, bu sistemin çıktılarıdır. Bu arada eldeki kaynaklarla öngörülen sürede, belirlenen hedeflere göre gerçekleştirilen öğrenme-öğretme etkinlikleri de, eğitim sürecini meydana getirir.¹

Uygar toplum, sosyal yaşamını düzenli bir biçimde sürdürebilmek için, değişik görevleri olan kurumlar geliştirmiştir. Eğitimin kurumsallaşması için de okullar oluştu-

¹Kemal Açıkgöz, "Eğitimin Felsefesi ve Toplumsal Temelleri Ders Notları". Eskişehir: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1984. (Teksir.) ss.2-6.

rulmuştur. Ancak bu olgu, eğitimi okulla sınırlandırmak anlamına gelmemektedir. Eğitim, okuldan önce ailede başlamaktadır. Bunun dışında birey, sosyal ve doğal çevre ile de sürekli etkileşim halinde bulunmaktadır.²

Toplumda var olan tüm sosyal, kültürel olgu ve değerler bireyin eğitimini etkilemektedir. Ancak bireyin eğitiminden sorumlu olan ve bu amaçla oluşturulan sosyal kurum okuldur. Okul, eğitimin planlı, programlı ve belli hedeflere yönelik olarak yürütüldüğü bir kurumdur. Okul denilen kurumun en önemli ve açık özelliği, üzerinde çalıştığı hammaddenin toplumdaki gelen ve yine topluma giden insan oluşudur.³

Okul, toplumun malı olan bir örgüttür. Bu yüzden okulun başarısı, halkla olan ilişkilerinin gelişmesi derecesine ve halktan göreceği desteğe bağlıdır. Okul-halk ilişkilerinin gelişmesi ise, halkın okula güvenini artırır. Halk okulu anlayabildiği oranda okula yardımcı olur ve eğitime olumlu katkıda bulunur. Okul-halk ilişkileri programının genel amaçlarını; (1) okulun çalışmaları konusunda halkı aydınlatma, (2) halkın okula olan güvenini artırmak, (3) halkın maddi ve manevi desteğini kazanmak, (4) halkla

²Fatma Varış, Eğitim Bilimine Giriş (İkinci Baskı. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi, 1981), s.14.

³Savaş Büyükkaragöz, "Okul-Çevre İlişkilerini Sağlamanın Yolu ve Teknikleri". Çağdaş Eğitim Dergisi. 10, 96 (Ocak 1985), s.34.

okul arasında işbirliği gereğini duyurmak, (5) çevre, ev ve okulu bütünleştirmek, (6) okulun çevreye katkılarını değerlendirmek, (7) okula ilişkin yanlış anlamaları düzeltmek ve eleştirileri cevaplandırmak biçiminde özetlemek mümkündür.⁴

İnsanı, içinde bulunduğu çevre ile ele alma eğiliminin ağırlık kazandığı günümüzde, öğrencilerin de bir bütün olarak gelişimlerinin sağlanmasında okul-aile işbirliğinin önemi büyüktür. Bir "davranış değiştirme süreci" olarak tanımlanan⁵ eğitimin, sağlıklı bir biçimde gerçekleşmesi, okulun sosyal çevre ve aile ile yapacağı işbirliğine bağlı olmaktadır. Öyleyse genç kuşakların eğitiminde okul, sosyal çevre ve aile güçlerini birleştirmek zorundadır.

Eğitimin toplumsal bir girişim olduğu düşünülürse, okulun amaç ve çalışmalarını çevreye tanıtmayı, sosyal çevre ve ailenin de eğitime yardım ve katkısının sağlanması gerekir. Bir eğitim sisteminin başarısı, açık ve sosyal çevre ile etkileşim halinde bulunmasına bağlıdır.⁶ Bu etkileşimin sürekli ve düzenli olması da gerekir. Bu da ancak

⁴Ziya Bursallıoğlu, Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış (Genişletilmiş Beşinci Baskı. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi, 1979), s.193.

⁵Selâhattin Ertürk, Eğitimde Program Geliştirme. (Ankara: Yelkentepe Yayınları, 1972), s.12.

⁶Ziya Bursallıoğlu, Eğitim İdaresi (Ankara: Kalaba Yayınevi, 1967), s.128.

bazı kurumlar kanalıyla gerçekleştirilebilir. Bugün Türkiye'de okul ile aile arasındaki ilişkilerin formal kanalı durumunda olan bazı örgütler vardır. Bu örgütler, okul-aile birlikleri ve okul koruma dernekleridir. Bunlardan okul-aile birliklerinin her okulda kurulması yönetmelik gereğidir. Birlikler; ilk, orta, lise ve dengi okullarda ilgili yönetmelik esaslarına göre kurulmakta ve yönetmelikte belirtilen görevleri yapmakla yükümlü kılınmaktadır.⁷

Okul-aile birlikleri konusunda temel ilkeler, Üçüncü Milli Eğitim Şurasında saptanmıştır. Milli Eğitim Bakanı R. Şemsettin Sırer imzasıyla yayınlanan genelgede okul-aile birliklerinin hemen kurulması istenmiş, bu konuda hazırlanacak yönetmeliğin de sonradan okullara gönderileceği belirtilmiştir. Genelgede, okul-aile birliklerinin, okulların sosyal ve eğitsel etkinliklerine destek sağlayacağı, her memlekette olduğu gibi bizde de yeni gelişmelerin, çeşitli yönlerden okul ile ailenin gitgide birbirlerine daha çok yaklaşmalarını gerekli kıldığı belirtilmiştir. Daha sonra birliklerin kuruluş amaç ve esasları açıklanan genelgede, okul-aile birliklerinin üzerinde çalışacakları problemler sıralanarak problemlerin giderilmesinde izlenecek yollar da belirtilmiştir. Genelgede, birliklerin üzerinde duracakları bazı temel problemler de sıralanmıştır. Bu problemler şunlardır:

⁷"Okul-Aile Birliği Yönetmeliği" Resmi Gazete, 18051 (18 Mayıs 1983) s.10..

1. Okul yaşamına hakim olan eğitim ve öğretim ilkelere ailelere tanıtılması.
2. Öğrencilerin okula devam durumu,
3. Öğrencilerin temizlik ve sağlık durumları,
4. Öğrencilerin beden yönünden eğitimi,
5. Öğrencilerin fikir yönünden eğitimi,
6. Öğrencilerin ahlak yönünden eğitimi,
7. Öğrencilerin duyu yönünden eğitimi,
8. Öğrencilerin sosyal yönden eğitimi.⁸

Bu genelgeden sonra, ilk "Okul-Aile Birliği Yönetmeliği" de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.⁹ Genelgede açıklanan problemler yönetmelikte de yer almıştır. Yönetmelikte ayrıca birliklerin yapı ve işleyiş durumları da belli esaslara bağlanmıştır. "23 Nisan Milli Egemenlik ve Çocuk Bayramı" nedeniyle Milli Eğitim Bakanı Reşat Ş. Sirer yaptığı radyo konuşmasında,¹⁰ bakanlığının okullarda kurulmasını istediği birlikler konusunda vatandaşın derin bir anlayış ve şevkle işe giriştiğini, Türkiye'nin bütün şehir ve kasabalarında ilk ve orta dereceli okulların etrafında güzel

⁸M.E.B. Talim ve Terbiye Dairesi, "Okul-Aile Birliklerinin Kurulması Hakkında Genelge", Tebliğler Dergisi, 9, 415 (20 Aralık 1946), s.145.

⁹M.E.B. "Okul-Aile Birliği Yönetmeliği", Tebliğler Dergisi, 9, 420 (10 Şubat 1947), s.163.

¹⁰Reşat Ş. Sirer, Milli Eğitim Bakanı, "23 Nisan Milli Egemenlik ve Çocuk Bayramı" nedeniyle yaptığı radyo konuşması. (Ankara: 23 Nisan 1947).

maddeler çıkarılarak yeni maddelerin de eklendiği ifade edilmektedir. Mevcut haliyle okul-aile birliği etkinliklerinin esas itibariyle eğitim-öğretim konularında yoğunlaşmakta olduğu belirtilen genelgede, birliklerin muhtaç öğrencilere ve okula maddi yardımlarda bulunma işleriyle de uğraşabileceği doğal görülmekte olup, bu tür etkinliklerin iki kısımda düşünülebileceği de ifade edilmektedir. Bunlardan birincisi, ana-babaların okula doğrudan yapacağı yardımlar; diğeri de paralı eğlenceler düzenlemek veya bağışlar kabul etmek gibi işlerdir. Bunlardan birinci maddede yer olan hususların yapılmasında bir engel olmadığı; ancak, birliklerin ikinci maddede yer alan işlere girişmek istediklerinde, Dernekler Yasasına¹³ göre kuracakları koruma derneklerinden yararlanabilecekleri belirtilmekte ve bu amaçla kurulmuş bir koruma derneği tüzüğü de genelge sonunda yer almaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığınca yayınlanan bir başka genelgede de, okul-aile birliklerinin okul yönetimiyle işbirliği yaparak yetiştirici kurslar açmasının da yararlı olacağı belirtilmektedir. Milli Eğitim Bakanı Tefik İleri'nin imzasını taşıyan bu genelgede¹⁴ kurslarda görev alacak öğretmenlerin; mümkün oldukça okul dışından, eğer mümkün

¹³Dernekler Kanunu (2098 S.K.), Resmi Gazete, 18184 (7 Ekim 1983).

¹⁴M.E.B. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, "Kurslar Hakkında Genelge", Tebliğler Dergisi, 20, 962 (1 Temmuz 1952), s.181.

olmazsa, kendi okullarındaki öğretmenlerden sağlanabileceği, kurslardan alınacak ve öğretmenlere ödenecek ücretlerle de okul-aile birliğinin ilgileneceği hususu yer almaktadır. Milli Eğitim Bakanı İbrahim Öktem tarafından yayınlanan diğer bir genelgede de¹⁵ okul-aile birliklerinin okulu ve öğrencileri koruma dernekleri kurabilecekleri, derneğe üye olma ve yardımda bulunma konusunda velilerin teşvik edilmeleri gereği belirtilmekte, derneğin üye kaydetme ve aidat toplama işleriyle de dernek yöneticilerinin ilgileneceği ifade edilmektedir.

Yedinci Milli Eğitim Şurasında kabul edilen esaslar doğrultusunda, okul-aile birliği yönetmeliği değiştirilerek yeniden yayınlanmıştır.¹⁶ En son biçimiyle bu yönetmelik, yapılan yeni değişikliklerle 1983'te yayınlanmıştır.¹⁷ Bugün okullardaki okul-aile birliği çalışmaları bu yönetmelik hükümlerine göre yürütülmektedir.

Okul ile ailenin işbirliği içinde olması konusu, 1973'te yayınlanan Milli Eğitim Temel Kanununda da yer almış ve kanunda aşağıdaki maddede bu husus ifade edilmiştir.

¹⁵M.E.B. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, "Dernekler Hakkında Genelge", Tebliğler Dergisi, 27, 1318 (24 Ağustos 1964), s.224.

¹⁶M.E.B. "Okul-Aile Birliği Yönetmeliği", Tebliğler Dergisi, 28, 1363 (12 Temmuz 1965), s.243.

¹⁷M.E.B. "Okul-Aile Birliği Yönetmeliği", Resmi Gazete, 18051 (18 Mayıs 1983).

"Eğitim kurumlarının amaçlarının gerekleŒmesine katkıda bulunmak için, okul ile aile arasında iŒbirliđi sağlanır. Bu maksatla kurulacak okul-aile birliklerine yoksul öğrencilerle, okulun veya okul tarafından seçilecek kardeŒ okulların zaruri ihtiyaçlarına sarfedilmek üzere her eŒit bađıŒ ve yardım kabul edilir. Yardım ve bađıŒın alınma, sarfedilme, denetlenme Œekil ve esasları, Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir."¹⁸

Son Œekliyle 1983'te yürürlüğe giren okul-aile birliği yönetmeliği, Milli Eğitim Temel Kanununda yer alan hususlara dayanılarak hazırlanmıŒtır. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı okullarda, okul ile ille arasındaki btnleŒmeyi gerekleŒtirmek, veli ve öğretmenler arasında iŒbirliđi sağlamak amacıyla her derece ve türdeki resmi ve özel ilkokul, ortaokul, lise ve dengi okullarda kurulan okul-aile birlikleri, kurulduğu okulun adını alır. Okulun müdür, müdür yardımcıları, öğretmenleri ve ğrenci velileri birliğin tabii üyeleridir. Veliler öğrencilerini okula kayıt ettirirken, isteğe bağlı olarak birliğin ye kayıt defterine gerekli kimlik bilgileriyle kaydedilir. Öğrencilerin ana-babaları da isterlerse birliğe kayıtlarını yaptırarak ye olabilirler.¹⁹

Okul-aile birliğinin yönetimsel yapısı; genel kurul, yönetim kurulu ve denetleme kurullarından oluŒmaktadır.

¹⁸ Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 S.K.) Resmi Gazete, 14574 (24 Haziran 1973), Madde: 16.

¹⁹ Okul-Aile Birliği Yönetmeliği, 1983, n. ver., Madde: 5-9.

Genel kurul, birliğin üyelerinden meydana gelir. Genel kurul, birliğin ilk defa kurulduğu okullarda okul müdürünün, daha önce kurulmuş okullarda yönetim kurulunun daveti ile ders yılı başını takip eden ilk iki ay içinde toplanır. Genel kurul toplantılarının yeri, zamanı ve gündemi en az bir hafta önceden üyelere ve bir üst makama duyurulur. Genel kurul, yönetim ve denetleme kurullarını seçer. Yönetim ve denetleme kurullarının raporlarını görüşür. Okulun eğitim-öğretim etkinliklerine ilişkin görüş ve temennilerini bildirir. Genel kurul toplantısının açılışı okul müdürü tarafından yapılır. Yönetim kurulu, genel kurulun seçeceği beş asil, beş yedek üye ile, kurulun tabii üyesi olan okul müdürü ve bir temsilci öğretmenden oluşur. Yönetim kurulu, genel kurulun seçeceği beş asil, beş yedek üye ile, kurulun tabii üyesi olan okul müdürü ve bir temsilci öğretmenden oluşur. Yönetim kurulu, birliğin görevlerini bir program içinde yürütmekle yükümlü ve çalışmalarından dolayı genel kurula karşı sorumludur. Kurul, okulun açık olduğu zamanlarda ayda bir defa toplanır. Denetleme kurulu da üç ayda bir toplanarak, yönetim kurulunun etkinliklerini incelemek, sonucu rapor etmek, dönem sonunda hazırlayacağı raporu da genel kurula sunmakla yükümlüdür.²⁰

Okul-aile birliğinin görevleri aşağıdaki maddelerde özetlenmiştir.

²⁰OAB Yönetmeliği, 1983, Ön. ver., Madde: 10-25.

1. Öğrencilerin vatan, millet, bayrak, insanlık sevgilerini, Atatürk ilke ve inkılaplarına, manevi değerlere bağlılıklarını ve dayanışma duygularını pekiştirmeleri amacıyla, okul müdürlüğü ve velilerle işbirliği yapmak.

2. Okulun amacı, eğitim etkinlikleri, programları ve eğitimle ilgili yönetmelikleri konularında velileri aydınlatmak.

3. Öğrencilerin, dürüst, nazik, saygılı, başarılı ve düzenli olmalarına katkıda bulunmak üzere okul ve ailelerle işbirliği yapmak.

4. Öğrencilerin düzenli bir biçimde okula devamlarını sağlamada, veliler ve okul yönetimiyle işbirliği yapmak.

5. Evde çalışma ortamı bulamayan öğrenciler için okulda çalışma ortamı hazırlamak.

6. Öğrencilerin okul disiplinine ve toplumsal hayata uyum sağlamaları için, veliler ve okul yönetimiyle işbirliği yapmak.

7. Öğrencilerin yapmaları uygun olmayan işleri, gitmeleri uygun olmayan yerleri okul müdürlüğü ile saptamak ve öğrencide bulunması istenilmeyen kötü davranışları önleyici tedbirler almak.

8. Özel yetiştirmeye ve teşvike muhtaç öğrenciler için gerekli çarelere baş vurmak.

9. Öğrencilerin sağlıklı olmaları, boş zamanlarını iyi değerlendirmeleri, trafik kazaları ve diğer kazalardan korunmaları konusunda veliler ve okul yönetimiyle işbirliği yapmak.

10. Okul çağındaki çocukların gelişimi, eğitimi ve bakımı konularında velileri aydınlatmak.

11. Öğrenci velilerinin okulu ve öğretmenleri; öğretmenlerin de öğrenci velilerini ziyaret etme alışkanlığı kazanmalarını teşvik etmek.

12. Çeşitli yönlerden özürlü öğrenciler için gerekli tedbirleri almak.

13. Okulun çeşitli tesislerinden ana-baba ve velilerin de yararlanmalarını sağlamak.

14. Okulun ders yılı içinde ve sonunda yapacağı etkinliklere gerekli katkıyı sağlamak.²¹

Okulun tüm eğitim-öğretim etkinlikleri gibi, okul-aile birliğinin etkinlikleri de Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın denetimi altındadır. Birliklerin bakanlık tarafından hazırlanan yönetmeliği değiştirme yetkileri yoktur.

Okul-aile birlikleri; benzer amaçlarla kurulmuş Çocuk Esirgeme Kurumu, Kızılay Kurumu, Türk Hava Kurumu, Yeşilay Derneği, Yardım Sevenler Derneği, Eğitim Vakıfları ve Okul Koruma Dernekleri gibi kuruluşlarla işbirliği yapabilirler. Birlikler, okul müdürlüğünü yapılan eğitim-öğretim işlerinde desteklediği gibi, okulu güç duruma sokacak kararlar veremez, eğitici olan amacına çıkar ve politika karıştıramaz.²²

²¹OAB Yönetmeliği, Ön. ver., Madde: 26.

²²OAB Yönetmeliği, Ön. ver., Madde: 28.

Buraya kadar, ilk kuruluşundan günümüze kadar geçirdiği evreler içinde tanıtılmaya çalışılan okul-aile birliklerinin temel amacı; okul ile aile arasındaki ilişkileri düzenlemek, ana-baba, okul yönetimi ve öğretmenler arasında, öğrencilerin sağlıklı bir biçimde yetiştirilmesi konusunda işbirliği yapmaktır. Okulla ilgili bir örgüt olarak okul-aile birlikleri, görevlerine uygun olarak etkinlik gösterdikleri ölçüde, okul ile aile arasında kaynaşma ve bütünleşme sağlanacak, yeni yetişen kuşaklar için gerek okul, gerekse okul dışında sağlıklı bir eğitim ortamı hazırlanmış olacaktır. Bu konuda üzerinde önemle durulması gereken nokta, ana-baba ve velilerin söz konusu örgüte, eğitimle ilgili görevlerini gerçekleştirmesinde yardım ve desteklerinin sağlanmasıdır.

Mevcut haliyle okul-aile birliklerine öğrenci ana-baba ve velileri yeteri kadar destek olmamaktadır. Bu konuda Ülker²³ ve Aslan'ın²⁴ yaptıkları araştırmalar da göstermiştir ki, okul yöneticisi ve öğretmenlerle öğrenci velileri, genel olarak birliklerin yararına inanmış olmakla birlikte bu konuda gerekli ilgiyi göstermemektedirler. Veliler, çeşitli nedenlerden dolayı birliklerde görev almaya istekli

²³Halil Ülker, Okul-Aile İşbirliği Araştırması (Ankara: M.E.B. Planlama-Araştırma ve Koordinasyon Dairesi, 1974).

²⁴Battal Aslan, "Ankara Merkez İlçelerinde Temel Eğitim Birinci Kademe (İlkokullar) Düzeyinde Okul-Aile İlişkileri". (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 1984).

görünmemektedirler. Temel eğitim birinci kademe okullarda (ilkokullar) okul-veli ilişkilerinin, ortaöğretim kurumlarına göre daha ileri bir düzeyde olduğu gözlenmektedir.

Şu halde okul ile aile arasındaki işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla kurulan okul-aile birliklerine, tüm eğitim-öğretim kurumlarında veli, okul yöneticisi ve öğretmenler yeterli destek sağlanmadığı gibi, birlikler de kendilerinden beklenen görevleri büyük ölçüde yerine getirememektedirler. Bazı okulların üye kayıt defterlerine bakıldığında, okula kayıtlı öğrenci sayısı yanında, okul-aile birliğine üye olan veli sayısı çok küçük bir rakam oluşturmaktadır. Veliler, birliklere maddi-manevi yeterli destek sağlamadığı gibi, herhangi bir konuda da birliğin yardımına pek baş vurmamaktadırlar.

Okul-aile birlikleri genel olarak yılda bir kaç kez toplantı düzenlemekteler, ancak bu toplantılar ya bir "tanışma çayı" ya da gelir sağlamak amacıyla yapılan "kermes vb." toplantılar olmaktadır. Bu toplantılara katılmak veliye ayrıca maddi bir külfet de getirmektedir. Bu bakımdan veli fazla ilgi göstermemektedir. Gelir getirici toplantılardan sağlanan kâr okulun koruma derneği kasasına aktarılmakta ve gerekli harcamalar dernek tarafından yapılmaktadır. Birliklerin, kâr getirici bazı işlerde organizatör olmaktan öte, ilgili yönetmelikte belirtilen görevlerini büyük ölçüde yapamadıkları gözlenmektedir. Bu gözlemlerin doğruluk ve yaygınlık derecesinin bilimsel çalışmalarla ortaya çıkarılmasında önemli yararlar bulunmaktadır. Bu alandaki sorunların,

araştırmalara fazlaca konu olmadığı düşünöldüğünde okul-aile birliklerine ilişkin araştırmalara duyulan gereksinim daha da artmaktadır.

İşte bu araştırma; söz konusu gereksinmeyi, belli bir okul kademesinde de olsa, karşılayabilme isteğinden doğmuştur. Bu araştırmada, orta dereceli okullarda, okul-aile birliklerinin ilgili yönetmelikte belirtilen görevlerini ne ölçüde yerine getirdikleri araştırılarak sergilenmeye çalışılmıştır.

Problem Cümlesi

Orta dereceli okullarda okul-aile birlikleri görevlerini ne ölçüde yerine getirmektedir?

Alt Problemler

1. Okul-aile birliği; (a) okulun amacı ve eğitim etkinlikleri, (b) okulun programı ve eğitimle ilgili yönetmelikleri, (c) çocuk gelişimi ve eğitimi konularında velileri ne ölçüde aydınlatmaktadır?

2. Okul-aile birliği; (a) öğretmenlerin öğrenci velilerini, (b) öğrenci velilerinin de öğretmenleri ziyaret etmelerini ne ölçüde teşvik etmektedir?

3. Okul-aile birliği; (a) öğrencilerin okul disiplinine ve toplumsal hayata uyum sağlamaları, (b) başarılı, dürüst ve saygılı olmaları, (c) boş zamanlarını iyi değerlendirmeleri, (d) israf, gösteriş ve devlet malını hor kullanma

gibi davranışlardan uzak olmaları için okul ve velilerle ne ölçüde işbirliği yapmaktadır?

4. Okul-aile birliği; (a) müzik, resim, beden eğitimi gibi belirli ders ve alanlarda yetenekli, (b) işitme, görme, konuşma, zihin ve beden yönlerinden özürlü öğrenciler için ne ölçüde uygun ortamlar hazırlamaktadır?

5. Okul-aile birliği; (a) muhtaç öğrencilere yardım sağlanması, (b) öğrenciler için yetiştirme kursları düzenlenmesi konularında okul koruma derneği ile ne ölçüde işbirliği yapmaktadır?

6. Okul-aile birliği; (a) okulun kitaplık, bahçe ve oyun tesislerinden, (b) okuma-yazma bilmeyen veya yetişmek isteyen vatandaşlar için okulun yaptığı etkinliklerden velilerin de yararlanmalarına ne ölçüde katkıda bulunmaktadır?

Araştırmanın Önemi

"Okul" denilen örgütün amaçlarını tam olarak gerçekleştirebilmesi için, çeşitli konularda çevre ve özellikle ailelerle işbirliği yapması gerekir. Okul-aile ilişkilerinin formal bir kanalı durumunda olan okul-aile birliklerinin de bu yönüyle görevlerini ne ölçüde yaptıklarını ortaya çıkarmak, okul-aile işbirliğinin sağlanmasında birliklerin daha fonksiyonel hale getirilmesi yönünden önem taşımaktadır. Araştırmadan elde edilecek bulguların sonucunda; bu araştırmanın okul-aile birliklerine ilişkin yeni düzenlemelerde ilgililere ışık tutacağı ümit edilmektedir.

Sayıltılar

Bu araştırmanın dayandığı sayıltılar şunlardır:

1. Veri toplama aracının uygulandığı okul yönetici ve öğretmenleriyle öğrenci velileri, görüşlerini tarafsız olarak ve içtenlikle belirtmişlerdir.

2. Yazılı kaynaklardan ve deneklerin dışındaki kişilerden derlenen bilgiler doğrudur.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, Eskişehir il merkezindeki Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı ortaokul, lise ve dengi okullarla sınırlıdır.

2. Araştırmada kapsanan yönetici ve öğretmenler, 1985-1986 Öğretim Yılında genel liselerde görevli yönetici ve öğretmenler; veliler ise, 1985-1986 Öğretim Yılında bu okullara devam eden öğrencisi bulunan velilerdir.

Tanımlar ve Kısaltmalar

Okul-Aile Birliği: 2287 sayılı Maarif Vekâleti Hakkında Kanun'la çıkarılan (en son şekli 18 Mayıs 1983'te yürürlüğe giren) yönetmeliğe göre ilk, orta, lise ve dengi okullarda kurulan, okul ve aile arasındaki bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ve öğretmenler arasında işbirliği sağlamak amacıyla lise düzeyinde kurulan örgütler.

Okul Koruma Derneği: Dernekler Yasasına göre kurulan ve okulların araç, gereç, onarım ve bakım gibi daha çok maddi gereksinmelerini karşılama amacına yönelik orta öğretimin lise düzeyinde kurulan örgütler. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı denetimi dışında olup, 18 yaşını dolduran herkes üye olabilir.

Orta Dereceli Okul: İlkokulu bitirmiş çocuklara vatandaşlık eğitimi, mesleki hazırlık veya yükseköğrenime devam için gerekli akademik bilgi ve maharetleri vermek için kurulmuş okullar.²⁵

Okul Yöneticisi: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı ilk ve orta dereceli okullarda görevli müdür ve müdür yardımcısı.

Veli: Liselere devam eden çocuğu veya koruması kendisine ait öğrenci bulunan yurttaş.

Örneklem Grupları: Yönetici, öğretmen ve veliler.

Birlik (OAB): Okul-aile birliği.

M.E.B. (M.E.G.S.B.): Milli Eğitim Bakanlığı (Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı).

²⁵Ruşen Alaylıoğlu ve Ferhan Oğuzkan, Eğitim Terimleri Sözlüğü (Ankara: TDK Yayınları, 1981).

B Ö L Ü M II

İLGİLİ KAYNAKLAR

Kuramsal Kaynaklar

Okul-aile birliklerinin kuruluşundan sonra hazırlanmış ilk kitap, Kurşuncu tarafından yazılmış olup, 6 Mart 1947 tarihini taşımaktadır. Kurşuncu, kitapçığının "ailelerin ilgisini okullar üzerine çekerek okulu biraz daha yakından tanıtmak amacıyla"¹ yazıldığını belirtmektedir. Yazar, birliklerin önemini açıklamakta ve "... okulla aile birbirinin maksatlarını bilmezlerse istenilen amaca varmak mümkün müdür?" demektedir. Kurşuncu, o günkü okul ve aile ilişkilerini, "okuldan aileye giden noksan, aileden okula gelen de hiç yoktu" sözleriyle ifade etmektedir. Çocuğu ve genci tanıtan yazar, okul-aile birliklerine düşen görevleri belirterek bazı eğitim ilkelerini açıklamaktadır. Okulla ailenin işbirliği alanları da tanıtılan eserde, aileye çocuğunu daha yakından tanımasını sağlayacak bir test de yöneltilmektedir.²

¹Vahit İbrahim Kurşuncu, Okul-Aile Münasebetleri, (İstanbul: 1947), Önsöz.

²Aynı., s.15-16.

Okul-aile birliği çalışmalarını özetleyen başka bir kitapçıkta, eğitim-ğretim işinin günlük yaşamdan ayrı olduğunu düşünmenin yanlış olduğu belirtilmekte, çocuğun eğitiminde bütün sorumluluğun öğretmene yüklenildiği ifade edilmektedir. Kitapçıkta, bir veli okul yönetimi veya ğretmen tarafından çağrılınca "... birçoğumuzun yüreğine ateş düşer" denmekte, eğitim ve ğretimi aile veya okulun yalnız başına başaramıyacağı, bunun bütün bir toplumun sorumluluğu altında olduğu, günlük hayatın ahenkleştirilmesi için okul ve ailenin işbirliği yapması gereği vurgulanmaktadır.³

Eseniř tarafından yazılan kitapta, okullarla ilgili üç örnek sorun üzerinde durularak bunlardan birinde, aileleriň okula ısındırılması, okuldan soğutulmaması için birliklerin ilk toplantılarında "velilerden maddi istekte bulunmasının temelde eğitsel olan amaçlarına uymayacağı" gibi, ilişkilerdeki gelişmeyi aksatacağı, giderek velileri okuldan soğutacağı şöyle vurgulanmaktadır: Ana-babayı ilk hamlede irkilten ve onlara bir miktar para ödedikten sonra ödevlerinin bu kadaşla bittiği kanaatını uyandırıp, çok defa birlik toplantılarından ayaklarını kesmeye varan bu çeşit sosyal yardımın eğitsel değerı kk ve bir defaya mahsus olduğundan maddi değerı de sınırlıdır. Ayrıca yönet-

³M.E.B., Okul-Aile Birliklerinin 1946-1947 ğretim Yılı alışmalarına Temel Bakış, (İstanbul: Okul-Aile Birlikleri Yayınları, 1947), ss.5-9.

meliğin maddi görevi, birlikler için son sırada bir görev olarak ifade ettiğine de dikkat çekilmektedir.⁴

İkinci örnekte, öğretmenlerin para toplamasının sakıncalarına değinilmekte, para toplamanın çocukları "yalancı, müsrif, hileci, aldatıcı gibi kötü" huylara yönelttiği, okullarda öğretmenler tarafından para toplamanın gereksiz olduğu gibi, eğitim prensiplerine uygun olmadığı ileri sürülmektedir.⁵

Üçüncü sorun olarak da, okul dışında öğrencilerin izlenmesi, zararlı yayın ve yerlerden uzak tutulmasının önemi belirtilerek, bu konuda da okul, aile ve birliklere görevler düştüğü ifade edilmekte, öğrencileri cezalandırma yerine okulun çekici kılınması görüşü üzerinde durulmaktadır.⁶

Arıkan ve Baysan'ın yayınladıkları kitapçıkta, bazı yabancı ülkelerle Türkiye'deki okul-aile birliği çalışmalarından söz edilmektedir. Birinci bölümde yabancı ülkelerdeki okul-aile ilişkileri ve bu ilişkileri sağlayan kuruluşlardan örnekler verilmektedir (Bu bölüm, araştırmanın "Yabancı Ülkelerde Okul-Aile Birliği Kuruluşları" bölümünde özetlenmiştir). Kitapçığın ikinci bölümünde Türkiye'deki okul-aile birliği çalışmalarından söz edilirken, okul-aile birliklerinin özellikle üzerinde duracakları ve ilgili yönetmelikte yer alan konu-

⁴Adnan V. Eseniş, Okullarımızda Eğitim Meselelerinden Üç Örnek, (Ankara: Okul-Aile Birlikleri Yayınları, 1948), ss.3-5.

⁵Eseniş, Ön.ver., s.13.

⁶Aynı, s.14.

lar açıklanarak, çalışmalarla ilgili olarak ailelere düşen görevler sıralanmaktadır.⁷

Beşer, kitabında okul-aile ilişkilerinin önemini anlatarak, "çocuk binasının temelini ilk harcı koyan aile, bu binanın yapılmasında da devamlı göreve sahiptir... çocuk, aile, çevre ve okul atmosferinin içinde şekil alır." demektedir. Çocuğun yetişmesinde okul ve ailenin ortak sorumluluk yüklendiklerine dikkati çeken yazar, "tek yönlü çalışan okul veya ailenin çocuk üzerinde olumlu sonuçlar alamıyacağı" görüşünü savunmaktadır.⁸

Kitapta, okul-aile ilişkileri konusunda öğretmenin rolü dile getirilirken, öğretmenin çocuğu ve onun sorunlarını tanımasının önemi belirtilerek, bu sorunların ancak aile ile işbirliği kurarak ortadan kaldırılabileceği ileri sürülmektedir. Söz konusu işbirliğinin sağlanması için de iyi bir okul-aile birliği örgütünün kurulması gereği üzerinde durulmaktadır.⁹

Okul-aile işbirliği üzerinde yayınlanmış bir başka kitap, Yurt'un çevirisidir. Bu kitap Amerikalı ana, baba ve

⁷M. Baha Arıkan ve İ. Ethem Baysan, Yabancı Memleketlerde ve Bizde Okul-Aile Birlikleri (İstanbul: İşıl Matbaası, 1947), ss.22-32.

⁸Hüseyin Beşer, Okul-Aile İşbirliği Nasıl Geliştirilir (Ankara: Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu Yayınları, 1965), ss.5-6.

⁹Aynı, s.15.

öğretmenler için yazılmıştır. Yurt, "... çocukların eğitimi meselesi dünyanın her tarafında aynı olduğundan, kitabın Türk ana, baba ve öğretmenlere de yararlı olacağını" belirtmektedir. Kitapta günümüz öğretmen ve ailesi tanıtıldıktan sonra çabanın çocuk uğruna olduğu ifade edilmektedir. Öğretmenlerin aileler; ailelerin de öğretmenler hakkındaki önyargıya dayanan anlayışlarının çocuğun eğitiminde zararlı sonuçlar doğuracağı ortaya konulmakta, anlayış ve hoşgörünün yargıdan önce geldiği açıklanmaktadır. "Öyle çevreler var ki, oralarda halkın kişisel önyargıları yüzünden öğretmen... işten çekilmeye zorlanmıştır." Ana veya babanın da "öfkeli bir davranışının, bir çeşit yardım isteme" olabileceği, işbirliğinin şart ancak kolay olmadığı şöyle ifade edilmektedir: Ana-baba olmak gerçekten zor bir iştir. Öğretmen olmak da öyle... bunlar arasındaki ilişkinin her zaman istenen şekilde olmayışı şaşılacak bir husus değildir... karı-kocanın yaşayışı da her zaman dostça değildir. O halde ana-baba ve öğretmenler arasında mükemmel bir ilişki aramak insafsızlık değil midir?... anlayış göstermeleri ve kendilerinin değişik fakat birbirine bağlı rollerini daha geniş çapta anlamaları gibi, ana-baba ve öğretmenleri daha yakın işbirliğine götüren yollar vardır.¹⁰

Kitapta en önemli sorunun okul ve ailenin birbirini tanıması olduğu ifade edilerek, bütün ülkede ana-baba ve

¹⁰ Eva H. Grant, Okul-Aile İşbirliği Nedir ve Nasıl Geliştirilir. Çev.: İbrahim Yurt. (Ankara: M.E.B. Yayınları, 1964). ss.1-11.

öğretmenlerin "çocuklar için var olan eğitim olanaklarının geliştirilmesine ve ... çocukları etkileyen çevre koşullarının düzeltilmesine yardım ettikleri" gibi, demokratik bir toplumda okul-aile işbirliğinin toplumsal yaşamın bir gereği olduğu ifade edilmektedir. Okul-aile işbirliği çabalarının "yalnız iyi okullar değil, aynı zamanda daha sağlam toplumlar yarattığı" düşüncesi de savunulmaktadır.¹¹

Arastırma Kaynakları

Okul-aile işbirliği konusunda velilerin görüşlerini saptamak amacıyla bir araştırmanın Ülker tarafından yapıldığı görülmüştür. Araştırmada, okul-aile ilişkilerini düzenlemek amacıyla okullarda kurulan okul-aile birliklerinin kendilerinden beklenen görevleri yerine getiremedikleri belirtilmektedir.¹² Ülker, aile ve okulun çocuk için birer doğal çevre oluşturduklarını, bu nedenle "çocuk ve onun eğitiminin bunlardan yalnız birine bırakılamıyacağı" görüşünü savunmaktadır.¹³

Araştırmanın sonunda aşağıdaki bulgular ortaya çıkmıştır:

1. Orta dereceli okulların pek çoğunda okul-aile birliği kurulmuştur.

¹¹ Aynı, ss.21-39.

¹² Ülker, H. Ön.ver., Önsöz.

¹³ Aynı, s.2.

2. Velilerin çoğunluğu, okul-aile birliğine gereksinim duymakta ve faydasına inanmaktadır.

3. Veliler, genellikle okul-aile birliğinde çeşitli nedenlerden dolayı görev alma eğiliminde değildirler.

4. Okul-aile birliği çalışmalarını, okuldan çok, ailelerin katkıda bulunmamları zorlaştırmaktadır.

5. Velilerin işbirliğine katılmama nedenleri, fazla meşguliyet, ilgi duymama, başarısızlık korkusu gibi nedenlere dayanmaktadır.

6. Velilere göre, okul-aile işbirliğinin en önemli görevi, öğrenci başarısını yükseltmektir.

Araştırmanın sonunda Ülker, şu önerilerde bulunmaktadır:

1. Demokratik bir havada işbirliğine velilerin de gücü oranında katılmalarının sağlanması.

2. Okulun çevre, özellikle velilerin güvenini kazanması.

3. İşlere, önem ve öncelik sırası ile başlanması.

4. Çalışmalarda açıklık sağlanarak, velilerde belirecek şüphelerin giderilmesi.

5. İşbirliğinde başarı gösteren okul ve velilerin taltif ve teşhir edilmesi.

6. Okul-aile işbirliğinde rehberlik yapabilecek yayınların artırılması.¹⁴

¹⁴Ülker, Ön.ver., ss.29-31.

Okul-aile ilişkilerinin temel eğitim birinci kademe okulları (ilkokullar) düzeyinde ele alınarak incelendiği bir araştırma da Aslan tarafından yapılmıştır. Araştırmada, okul-aile ilişkilerinin niteliği açısından konuya bakılmakta ve problem olarak, "yönetici, öğretmen ve velilerin bu ilişkileri algılayış biçimleri arasındaki farklar" araştırılmaktadır.¹⁵

Araştırmanın bulguları şöyle özetlenebilir:

1. Yönetici-öğretmen ve veliler arasındaki ilişkiler planlı olmayıp raslantılara dayalıdır.
2. Okullarda öğretmen-veli görüşmesi için uygun ortam hazırlanmamıştır.
3. Veliler çoğunlukla öğretmen ve yöneticilerle tanışmaktadırlar.
4. Velilerin çoğunluğunun okuldaki eğitsel etkinliklerden haberi yoktur.
5. Genelde öğretmen ve veliler, okul ve öğrenci sorunları ile ilgilenmektedirler.
6. Velilerin çoğunluğu okul-aile birliklerine ilgi göstermemektedirler. Yönetici ve öğretmenlerin de ilgileri içten değildir.
7. Okul-aile işbirliğinin, öğrenci başarısı açısından önemi konusunda taraflar görüş birliği içindedirler.

¹⁵Aslan, Ön.ver., s.4.

8. Okul-aile ilişkilerinde etkin görev almaya isteklilik konusunda gruplararası ve gruplar içi farklılıklar vardır.

9. Taraflar birbirlerinin rollerini farklı algılamaktadırlar. Veliler, öğretmen ve yöneticilere güvenirken, yönetici ve öğretmenlerin velilere güven eksikliği vardır.

10. Sıkı mevzuat kuralları ve merkezi yönetim konusunda taraflar farklı düşünmektedirler.

11. Engeller konusunda taraflar kendi içlerinde de farklılık göstermektedir.

12. Eğitim ve meslek, okul-aile ilişkilerinde farklılık yaratmaktadır.

13. Kadınlar, okul-aile ilişkilerinde daha içten ve duyarlıdır.

Araştırmacı, bulguların sonunda şu önerilere yer vermektedir:

1. Okul-aile ilişkileri raslantılardan kurtarılmalıdır.

2. Velilerin, yönetici ve öğretmenlerle düzenli olarak görüşmeleri sağlanmalıdır.

3. Velilerin, öğretmen ve yöneticilerle tanışmalarını sağlayacak sosyal etkinlikler yapılmalıdır.

4. Okuldaki sosyal etkinliklere ailelerin de destek ve katılımları sağlanmalıdır.

5. Veli ve öğretmenlerin birlikte okul ve öğrenci

sorunlarını paylaşma isteklerini geliştirici fırsatlar artırılmalıdır.

6. Veli, yönetici ve öğretmenlerin okul-aile birliklerine verdikleri önemin artırılmasına yönelik yeni düzenlemeler yapılmalıdır.

7. Veliler, okul-aile ilişkisini sağlayan örgütlerde görev almaya özendirilmelidir.

8. Gruplar, kendi ve karşı grup rolleri konusunda konferans, seminer vb. yollarla bilgilendirilmelidir.

9. Okul-aile ilişkilerindeki engellerin ortadan kaldırılması için, (a) mevzuat sadeleştirilmeli, (b) yerel katılma sağlanmalı, (c) velilerin ilgisine, yönetici ve öğretmenlerin cevap vereceği koşullar yaratılmalıdır.

10. Ana-babaların eğitim düzeyleri geliştirilmelidir.

11. Okul-aile ilişkilerini geliştirmek üzere, kadın ve erkekler ayrı ayrı dikkate alınarak programlar yapılmalıdır.¹⁶

Okul-aile ilişkileri konusunda bir başka araştırma yine Ülker tarafından yapılmıştır. Araştırmanın problemi; "Yönetici, öğretmen ve velilerin birbirleri ile işbirliği konusunda görüş farklarını ortaya koymak, bu farklarla kimlik özellikleri arasındaki ilişkileri belirlemek" biçim-

¹⁶Aslan, Ön.ver., s.211-213.

minde ifade edilmiştir.¹⁷

Araştırmanın sonunda ortaya çıkan bulgular aşağıda özetlenmiştir:

1. Yönetici ve öğretmenlerle veliler, işbirliği konusunda farklı tutum içindedirler. Bu tutum farkları anlamlı bulunmuştur.

2. Veliler kendi içlerinde, çocuklarının ilk, orta ve lise öğrencisi oluşlarına göre gruplandırıldıklarında yine farklı tutum içinde bulunmuşlardır. İlkokulda öğrencisi bulunan velilerin işbirliğine daha hazır oldukları görülmüştür.

3. Öğretmenlerin doğum yerleri ile görev yerleri birleştiğinde ve bir yerdeki hizmet süreleri arttığında işbirliği eğilimleri yükselmektedir.

4. Veliler, hemşehrileri olan ve aynı okulda uzun süre çalışan öğretmenlerle daha sıkı diyaloga girmektedirler.

5. Velilerin, okulla ilişkilerin yararına inanmalarıyla okulla işbirliğinde etkin görev alma istekleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

6. Velilerin öğrenim durumlarıyla, okulla işbirliği yapma eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğrenim düzeyi arttıkça velilerin işbirliği yapma eğilimleri

¹⁷Halil Ülker, Eğitim Kesiminde Halkla İlişkiler (Ankara: M.E.B. Yayınları, 1982).

de artmaktadır. Buna karşılık, öğrenci velilerinin meslek ve cinsiyetleri ile işbirliği yapma eğilimleri arasında bir ilişki bulunamamıştır.

7. İşbirliğinden beklenen yararlar ve bu alanda karşılaşılan güçlükler konusunda okul ve aile farklı görüşlere sahiptir. Veliler kesinlikle insiyatifin okulda kalması gerğine inanmışlardır.

Araştırmacı genel yargı olarak, ailenin okulla çok sağlıklı ilişkiler içinde olmadığını belirttikten sonra, bunun çocuk açısından düşünüldüğünde istenilmeyen bir sonuç olduğunu ifade etmektedir. Bu durumun giderilmesi için çeşitli tedbirlerin de alınabileceğini belirten araştırmacı, "özellikle ailenin eğitimi" konusu üzerinde durulması gerektiğini vurgulamaktadır.¹⁸

Yabancı Ülkelerde Okul-Aile Birliği Kuruluşları

Türkiye'de olduğu gibi bazı dünya ülkelerinde de, okul-aile işbirliğini sağlamak amacıyla örgütler geliştirilmiştir. Bu araştırmada, kısaca bu örgütlerin de tanıtılması uygun görülmüştür.

¹⁸Halil Ülker, "Ailenin Eğitim İşgörüsü ve Okulla İlişkisi, "Anadolu Üniversitesince düzenlenen Aile Yapısı ve Çevresi Sempozyumu'na sunulan bildiri (Eskişehir: 1-12 Haziran 1985), ss.4.(teksir)

Amerika Birleşik Devletleri'nde Okul-Aile Birlikleri

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1897'den beri, "Amerika Ana-Babalar ve Öğretmenler Kongresi" adlı bir örgüt, okul ve aile arasında dostluk bağları meydana getirmeye çalışmaktadır. Amerika'nın 48 eyaletinde kurulan bu örgütlerin üye sayısı 1947'de bir milyonu geçmiştir. Milli Kongre'nin resmi yayın organı olan The Child Welfare Magazine ana-baba ve öğretmenler arasında iletişimi sağlamaktadır. Bunun dışında örgüt, faydalı tebliğler, yayınlar ve anketler düzenler. Ayrıca doktorlar, diş hekimleri ve hastabakıcılar tarafından da çocuklar sağlık kontrolundan geçirilir, ana-babalara gerekli uyarılar yapılır.¹⁹

Amerika'da bugün çoğulcu sistem, 50 eyaleti kendi eğitim yasalarını koymada serbest bırakır. Eğitim, eyalet ve yerel yönetim organlarının sorumluluğu altındadır. Yerel sistemden başka özel, paralı okullar da bulunmaktadır. Bu okullar, dini kuruluş veya bazı sosyal gruplarca desteklenmektedir. Bugün okulların hemen hepsinde okul ile aile arasındaki bağları güçlendirmeye çalışan gönüllü veli-öğretmen grubu mevcuttur. Birliği oluşturan gruplar, üyeleri arasına öğrencileri de alabilmektedir. Birliğin amaçları kısaca; (1) öğrencilerin refahını artırmak, (2) ev yaşamının standartlarını yükseltmek, (3) çocukların ve gençlerin korunmasına yönelik yasaların çıkarılmasını sağlamak, (4) okul ile

¹⁹ Arıkan ve Baysan, Ön. Ver., s.2.

aile arasındaki işbirliğini geliştirmek, (5) çocukların devam ettiği parasız okullardaki koşulları iyileştirmektir. Amerika'da bugün ülke çapında 27.000 yerel birim ve 6.200.000 üyeden oluşan "Ulusal Okul-Aile Birliği" en büyük gönüllü kuruluş olarak partiler ve mezhepler üstüdür.

Ulusal Okul-Aile Birliği'nden başka; Ulusal Katolik Veliler Örgütü (545 yerel dernek), Musevi Okulları Okul-Aile Birlikleri Ulusal Derneği (300 yerel dernek), Yahudi Okulları Birleşik Okul-Aile Birliği (150.000 üyeli), Ulusal Lüteryen Okul-Aile Birliği (650 yerel dernek) gibi dernekler varlığını sürdüren diğer derneklerdir. Sözü edilen bu dernekler Amerika eğitim sisteminde etkin rol oynamakta, eğitimle ilgili program ve projelerin çoğu yerel düzeyde aile, öğretmen, okul yöneticisi ve liselerin çoğunda öğrencilerin de katıldıkları toplantılarda tartışılarak hazırlanmakta ve uygulamaya konulmaktadır.²⁰

Federal Almanya'da Okul-Veli Kuruluşları

Federal Almanya'da eğitim, eyalet hükümetlerinin sorumluluğu altında yapılmaktadır. Bu nedenle aile temsilcilikleri de eyaletler düzeyinde örgütlenmişlerdir. Aile Temsilcilikleri

²⁰"Anne Maria Malkoç, Birleşik Devletlerde Okul-Aile Birlikleri, Özel Tevfik Fikret Lisesi'nce düzenlenen Çeşitli Ülke Okullarında Öğrenci-Veli Kuruluşları Semineri'ne sunulan bildiri (Ankara: 15 Mayıs 1982), (teksir)" (Aslan, 1984, s.31-34'teki alıntı).

birçok Alman Eyaletinde "Aile İstişare Kurulları" adı altında 1881'de yasayla kurulmaya başlanmıştır.²¹ Daha sonra 1935-1945 yıllarında bu kurulların yerlerini "Okul Birlikleri" almıştır. Birlikler, yasalar çerçevesi içinde okul ile aile arasında işbirliğini geliştiren örgütlerdir. Bunlar genel eğitim veren okullarda söz sahibi olmaktadırlar. Mesleki ve özel okullara müdahale hakları yoktur. Birlikler, çoğu eyaletlerde bir danışma görevine sahip olmakta, bazı eyaletlerde ise sınırlı ölçüde kararlara katılmaktadır. Federal Almanya'da aileler, 1958'den bu yana okul eğitiminin düzenlenmesinde, bazı yönetmeliklerin hazırlanmasında söz hakkına sahip olmaktadırlar.

Çeşitli adlar altında çalışan ve genelde "Aile Temsilcilikleri" olarak adlandırılabilen bu örgütler, "Sınıf Aile İstişare Kurulları", "Bölge İstişare Kurulları" olmak üzere birbirine bağlı bir biçimde örgütlenmiştir. Bölge İstişare Kurulları da "İlçe Aile İstişare Kurulları" nı oluştururlar. Bu kurulların başkanlarının bir araya gelmesiyle de "Eyalet Aile İstişare Kurulu" oluşmaktadır. Bu basamak, okul eğitiminde en yüksek düzeydeki ana-baba temsilciliğidir.

Federal Almanya'da yasalar, velilerin sınıflara girebilmesine ve sınavları izlemesine izin vermektedir. Ayrıca eğitim yasalarında öğretmen-veli işbirliğini, velilere çocuğu

²¹ Arıkan ve Baysan, Ön.ver., s.6.

hakkında bilgi aktarmayı, velileri çocuğun eğitiminden sorumlu olmayı zorunlu kılan maddeler vardır.

Kurullara ana-babaların katılmaları zorunlu değildir. Kurullarda görev alacak üyeler, veli toplantılarında seçilir. Bu kurullar, "Dernekler Yasası"na tabi değildir. Maddi yardım almadıkları gibi, okula da maddi yardımda bulunma görevleri yoktur.²²

Avustralya'da Veli Dernekleri

Avustralya'da "Veli Dernekleri" yasalar çerçevesi içinde kurulmakta ve çalışmaktadır. Özel okullarda etkinlikleri daha fazla olmakla birlikte, programlar ve okul yönetimi üzerinde yasal etkileri yoktur. Özel okullarda veliler parasal destek sağladıkları için etkileri artmaktadır. Bu okullarda okul politikasını; okul müdürü, Kıdemli Öğrenciler Birliği ve Okul Konseyi belirler. Son söz, Okul Konseyinin- dir. Devlet okullarında Okul Konseyi yoktur. Bu okullarda Veli Dernekleri de okul yönetimine etki edebilirler ve bir baskı grubu oluştururlar. Veli Derneklerinin yasal yetkileri açık olarak belirtilmemekle birlikte, başlıca görevleri okulun yararına olan işler yapmaktır. Dernekler, öğretmenlerin halk ile olan ilişkilerini kolaylaştırırlar, öğretmenlere

²²"H. Steck, Federal Almanya'da Okul-Veli Kuruluşları, Özel Tevfik Fikret Lisesi'nce düzenlenen Çeşitli Ülke Okullarında Öğrenci-Veli Kuruluşları Semineri'ne sunulan bildiri (Ankara: 15 Mayıs 1982), (teksir)" (Aslan, 1984, s.28-29'daki alıntı).

para yardımında bulunurlar, okula araç-gereç alırlar ve okulun çeşitli gereksinimlerini gidermeye çalışırlar.²³

Fransa'da Öğrenci Ana-Babaları Dernekleri

Fransa'da bugün okul yönetimi ile işbirliği yapmak için kurulmuş yerel "Ana-Babalar Dernekleri" vardır. Bu derneklerin lise ve kolejlerdeki etkinlikleri yasalarla belirlenmiştir. Laiklik ilkesi, derneklerin maddi-manevi etkinlik alanlarını sınırlandırmakta olup, derneklerin politik-felsefi propaganda ve girişimlerini de yasaklamaktadır. Okul yönetimi ile işbirliği için yerel "Ana Babalar Derneği", (1) dini-siyasi ayırım gözetilmeden okula kabul edilmiş olan öğrencinin yasal sorumluluğunu taşıyan herkese açık olmayı, (2) yönetim kurulunda tabii üye bulundurmamayı, (3) yürütme kurulunda tabii üye bulundurmamayı temel ilkeler olarak kabul etmiştir. Okul mensupları ve öğretim görevlileri, derneğin organlarında görev alamazlar.

Fransa'da "Okul-Aile Dernekleri" 1901 yılında çıkarılan bir yasaya göre kurulmuştur. Resmen kurulan dernek, öğretim kurumu yöneticisinden (örneğin, lise müdürü) yetki ister. Kurum müdürü kendi görüşü ile birlikte durumu akademi müfettişine iletir. O da yazışmayı son karar basamağı olan akademi rektörüne sunar. Bundan sonra dernek, öğretim kurumu ile ilişkilerinde; (1) kurumun işlerini engellemek

²³ Arıkan ve Baysan, Ön.ver., s.9.

koşulu ile ana-baba ve öğretmenlerle ortak toplantı yapma, (2) ana-babaların isim listesini isteme, (3) öğrenciler aracılığı ile ana-babalara üyelik formu gönderme, (4) dernek merkezini okul içinde kurmama, (5) okul idaresini ödenti toplama işlerine katmama, (6) okul içinde din, felsefe ve meslek propagandası yapmama, hak ve sorumluluklarına sahiptir.

Fransa'da özerk yerel dernekler dışında ülke çapında yetki almış federasyonlara veya birliklere bağlı dernekler de kurulabilir. Bu federasyon ve birlikler şunlardır; (1) Kamu Okulları Okul-Aile Dernekleri Federasyonu, (2) Kamu Okulları Okul-Aile Kurulları (Konseyleri) Federasyonu, (3) Kamu Okulları Okul-Aile Dernekleri Ulusal Federasyonu, (4) Okul-Aile Özerk Dernekleri Ulusal Birliği. Bu ulusal ve yerel dernekler, mali yardımda bulunarak veya gönüllü çalışarak okulun etkinliklerine katılabilirler, okul yönetimi ile Eğitim Bakanlığınca saptanmış genel yönlendirme ilkelerinin uygulanması konusunda görüşüp tartışabilirler.²⁴

İlköğretimle ilgili olan "Okul Dostları Sosyetesini" adlı kuruluşlar da okul ile aile arasında işbirliğinin yapılmasına çalışır. Bunların başlıca amaçları; (1) okul ile aile arasında işbirliği yapmak, (2) öğrencilerin ana-baba-

²⁴"M. Herve Le Porz, Fransa'da Öğrenci Ana-Babaları Dernekleri, Özel Tevfik Fikre Lisesi'nce düzenlenen Çeşitli Ülke Okullarında Öğrenci-Veli Kuruluşları Semineri'ne sunulan bildiri (Ankara: 15 Mayıs 1982), (teksir)" (Aslan, 1984, s.39-41'deki alıntı).

ları ile öğretmenlerin tanışıp görüşmelerine yardım etmek, (3) özel dersler, konuşmalar, konferanslar, geziler, eğlence ve ziyafetler düzenlemektir.²⁵

İsveç'te Öğrenci Velileri ve Kuruluşları

İsveç'te öğrenci velilerinin oluşturdukları kuruluşlar, 1891 yıllarından beri görülmektedir. O yıllarda bu kuruluşların sayıları çok az ve birbirleri ile ilişkileri yoktu. Zamanla sayıları artmıştır. İlk "Ulusal Öğrenci Veli Birliği" 1946 yılında kurulmuştur. Birliğin amaçları; (1) okul ile aile arasında işbirliği yapmak, (2) öğrencilerin ana-babalarıyla öğretmenlerin tanışıp görüşmelerine yardım etmek, (3) öğrencilerle ilgili psikolojik araştırmalar konusunda son gelişmeleri haber vermek olarak özetlenebilir.

Bu kuruluşlar 1946 yıllarında resmi bir nitelik taşımıyordu. Bu kuruluşlar; 1968 yılında "Ulusal Öğrenci Veli Birliği" adı değiştirilerek, "Ev ve Öğrenci Ulusal Birliği" oldu. Resmi olmayan statüsü halen devam etmektedir. Birliğe üyelik gönüllülük esasına dayanmaktadır. Birliğin yönetsel yapısı yerel, bölgesel ve ulusal düzeydedir. Birliğin üyeleri 400.000 aileyi temsil eden 1900 kadar yerel kuruluştur. Yerel kuruluşlar, okul ve aile ile ilgili ortak sorunları ele alarak okulla bir bütün olarak ilgilenirler. Sınıf toplantıları düzenler, velilere düzenli olarak bülten gönderir-

²⁵Arıkan ve Baysan, Ön.ver., s.15.

ler. Yerel belediye yetkilileri ve okullarda Öğrenci Konseyleri ile yakın işbirliği içindedirler.²⁶

İngiltere'de Aile Birlikleri

İngiltere'de ikinci dünya savaşı sonuna kadar okulla aile arasında kesin bir sınır vardı. Okul ve ev ilişkilerinde diyalogun kurulması 1960'lı yıllardan sonradır. İngiliz eğitim sisteminin yeniden düzenlenmesi için hazırlanan komite raporlarında okul-aile işbirliği gereğine geniş yer verilmiştir. Daha sonra 1980 tarihli eğitim yasası, "ailelerin de her tip okul heyetinde temsil edilmeleri" prensibini getirdi.

İngiltere'de Okul-Aile Birliklerinin kurulması için yasal gerekçe yoktur. Ancak ülkede bir "Ulusal Okul-Aile Birliği Konfederasyonu" vardır. Karmaşık bir yapıya sahip olan İngiliz eğitim sisteminde Ulusal Okul-Aile Birliği Konfederasyonu'nu oluşturan alt birimler, ana-baba, öğretmen ve öğrenci katılımının temel olduğu alana yol gösterir. Birlikler her ana-babaya açıktır. Üyelik, gönüllülük esasına dayalıdır. Yönetimsel ya da yasal güç ve görevleri yoktur.

İngiltere'de bir başka örgüt de "İdare Heyetleri" dir. Yerel eğitim otoriteleri, 1970'lerde heyetlere ana-

²⁶ "M. Bjarme, İsveç'te Öğrenci Velileri ve Kuruluşları, Özel Tevfik Fikret Lisesi'nce düzenlenen Çeşitli Ülke Okullarında Öğrenci-Veli Kuruluşları Semineri'ne sunulan bildiri (Ankara: 15 Mayıs 1982), (teksir)" (Aslan, 1984, s.41-43'teki alıntı).

babaları tayin ederlerdi. Ana-babaların idare heyetlerinde seçimle görevlendirilmeleri, 1980 tarihli eğitim yasasından sonra gerçekleşmiştir. Ortaöğretim düzeyinde idare heyetlerine öğrenci temsilcileri de seçilebilir. Heyetler, bölgedeki okulları Eğitim Bakanlığı adına yöneten yerel eğitim otoritesine, eğitim para fonunun akışını, öğretmenlerin temel gereksinimlerini, bina, araç-gereç vb. konuları rapor eder.

Yukarıdaki örgütlerin dışında İngiltere'de siyasi yönleri de olan eğitimle ilgili baskı grupları da vardır. Bunlardan biri, "Devlet Eğitimi İlerletme Konfederasyonu" diğeri, "Eğitim Danışma Merkezi" dir. İngiltere'de halen söz sahibi olan özel eğitim sektöründe tüm ilişkiler sistemi çok farklı olup, burada devlet okullarına göre daha az karşılıklı ev-okul etkileşimi vardır.²⁷

İtalya'da Okul-Aile Birlikleri

İtalya'da, 1974 yılına kadar velilerin okul yaşamına katılmaları önemsenmiyordu. Bu tarihten sonra çıkan yasa, "ailelerin de okul yaşamına katılmaları" prensibini getirmiştir. Yasa, okulda görev, yetki ve sorumluluk alanları arasına

²⁷"Jeremy Bernet, Birleşik Krallıkta'ki Aile Birlikleri, Özel Tefvik Fikret Lisesi'nce düzenlenen Çesitli Ülke Okullarında Öğrenci-Veli Kuruluşları Semineri'ne sunulan bildiri (Ankara: 15 Mayıs 1982), (teksir)" (Aslan, 1984, s.33-34'teki alıntı).

velileri de katmak istemektedir. Yasa, okullarda, "Sınıf Asambleleri" ve "Kurucu Asambleleri" öngörmektedir. "Sınıf Veli Kurulları" ve "Okul-Aile Birlikleri" olarak kabul edilmesi gereken esembleler, ailelerle işbirliğinde bulunmaktadır. İtalya'da okul-aile birlikleri, etkinliklerini yürütmek için okulun olanaklarından yararlanabilmekte, harcamalar okulun bütçesinden karşılanmaktadır.²⁸

Kanada'da Okul-Öğrenci Dernekleri

Kanada'da eğitim, genel olarak eyaletlerin yetki alanı içine girmektedir. "Kanada Ev, Okul, Ana-Baba ve Öğretmenler Federasyonu" 1951'de kurulmuştur. Kanada'da ilk, "Ana-Baba-Öğretmen Derneği"ni 1895'te Bayan Eleksander Graham Bell kurmuştur. Bir pramidi oluşturan federasyon yapısının temelinde yerel dernekler vardır. Eyalet federasyonları yerel derneklerin etkinliklerini koordine ederler. En üstte bütün eyalet federasyonlarını temsil eden delegeler, her yıl toplanarak ortak sorunları görüşürler, kararlar alırlar, Kararlar federal hükümete veya eyalet hükümetlerine sunulur. Ana-baba-öğretmen federasyon ve derneklerinin ortak amaç ve hedefleri şunlardır: (1) çocuğun ev, okul ve toplumla ilgili tüm sorunları ile ilgilenmek, (2) halkın tamamının çocukla ilgilen-

²⁸"P. Monica, İtalyan Okullarında Okul-Aile Birlikleri, Özel Tevfik Fikret Lisesi'nce düzenlenen Çeşitli Ülke Okullarında Öğrenci-Veli Kuruluşları Semineri'ne sunulan bildiri (Ankara: 15 Mayıs 1982), (teksir)" (Aslan, 1984, s.34'teki alıntı).

mesini sağlayarak, ev, okul ve diğer eğitim güçleri arasında ortak bir bağ oluşturmak, (3) iyi öğretmen, iyi donanım sağlamak, boş zamanları iyi değerlendirmek için toplumun katkısını sağlamak, (4) ana-baba eğitimi ile eve; okul gücünü ana-baba gücü ile destekleyerek okula hizmet vermek, (5) ulusal mirası sürekli kılacak yurttaşlar için işbirliği yaratmak, (6) okulun temel kurallarına karışmamaktır.

Yerel dernekler, "Ulusal Federasyon" yoluyla, federal ve eyalet hükümetleri üzerinde güçlü bir baskı grubu oluştururlar. Eğitim politikalarının biçimlenmesini etkilerler. Dernekler Kanadalı ana-baba ve öğretmenlerin sesi, kulağı ve gözleridir. Özetle bu kuruluşlar, öğretmen ve ana-babalara birbirlerini anlamak, deneyimlerini paylaşmak, federal eyalet düzeyindeki ve yerel yetkililere seslerini duyurmak konusunda yeterli bir olanak sağlamaktadır.²⁹

Güney Kore'de Öğrenci-Veli Kuruluşları

Kore'de her düzeydeki okullarda öğrenci-veli kuruluşları vardır. İlkokullardaki öğrenci-veli kuruluşlarının konumu farklıdır. "Olgunlaşma Birlikleri" olarak adlandırılan bu birliklere üyelik isteğe bağlıdır. Birlikler gönüllü veli-

²⁹"Evc. M. Baudin, Kanada'da Öğrenci-Veli Kuruluşları, Özel Tefvik Fikret Lisesi'nce düzenlenen Çeşitli Ülke Okullarında Öğrenci-Veli Kuruluşları Semineri'ne sunulan bildiri (Ankara: 15 Mayıs 1982), (teksir)" (Aslan, 1984, s.35'teki alıntı).

lerden oluşmaktadır. Bu birlikler arasında örgütlenme yoktur, her biri bağımsız olarak çalışmaktadır. Bunların yasal sorumlulukları da yoktur. Okul müdürleri birliklerin tabii üyesidir. Olgunlaşma birlikleri, öğretim konularına herhangi bir surette karışmazlar. Öğrenci başarısının arttırılması için, yönetici ve öğretmenlerin eğitim-öğretim etkinlikleri için gerekli masraflara katkıda bulunurlar. Bu kuruluşların etkinliklerini düzenlemek için 1969'dan beri yürürlükte olan bir yönetmelik vardır.³⁰

Hindistan'da Okul-Aile Birlikleri

Hindistan'da, öğrenci okula kayıt edilirken velilerle de mülakat yapılmaktadır. Böylece öğretmenler çocukların sosyal ve kültürel durumlarıyla, ailenin beklentileri hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Hindistan'da veli toplantılarının sık ve düzenli bir şekilde yapılması bir zorunluluktur. Bu toplantılardan, öğretmen ve velilerin birbirlerini daha iyi tanımaları beklenmektedir. Büyük şehirlerde okul-aile birliklerinin kurulması desteklenmektedir. Hem özel hem de devlet okulları, okul-aile birliğine benzer kuruluşların bir gereksinim olduğunu kabul etmektedirler. Yerel seçimle gelmiş yönetim kurulları ile okulların yönetilmesi sistemde yandaş

³⁰"M. Paik, Kore'de Öğrenci-Veli Kuruluşları, Özel Tevfik Fikret Lisesi'nce düzenlenen Çeşitli Ülke Okullarında Öğrenci-Veli Kuruluşları Semineri'ne sunulan bildiri (Ankara: 15 Mayıs 1982), (teksir)" (Aslan, 1984, s.36'daki alıntı).

bulmaktadır. Velilerin bu birlikler aracılığıyla yönetimi kontrol altında tutmaları, çocukların gelişimini yönlendirmede söz sahibi olmaları beklenmektedir.³¹ Bu ülkede eğitimciler, iyi bir eğitimin velilerin yardımı olmadan gerçekleşmeyeceği inancındadırlar.³²

Baska Ülkelerdeki Kuruluşlar³³

Meksika'da birçok "Ana-Baba ve Öğretmenler Dernekleri" vardır. Daha önce her biri bağımsız olarak etkinlik gösteren bu dernekler, 1928 yılında bir federasyon altında birleştirilmiştir.

Paraguay'da her devlet okulunda birer "Halk Eğitim Komitesi" vardır. Bu komite, ana, baba ve öğretmenlerden oluşur. Komiteyi Ulusal Eğitim Meclisi seçer.

Hollanda ve Belçika'da benzer kuruluşlar kanunla gerekli kılınmıştır.

Romanya'da, 1919 eğitim kanununa göre her okulun bir komitesi vardır. Bu komite, ana, baba ve öğretmenlerden oluşur.

³¹"Parimal Grosh, Hindistan'da Okul-Aile Birlikleri, Özel Tefvik Fikret Lisesi'nce düzenlenen Çeşitli Ülke Okullarında Öğrenci-Veli Kuruluşları Semineri'ne sunulan bildiri (Ankara: 15 Mayıs 1982), (teksir)" (Aslan, 1984, s.44'teki alıntı).

³²Arıkan ve Baysan, Ön.ver., s.9.

³³Aynı, ss.8-19.

şur. Ayrıca komitede komün memurlarıyla öğrencilerden de temsilciler bulunur. Bu komiteler okullara her konuda yardım ederler, okul binalarını tamir ederler. Okul kütüphaneleri, okul müzeleri ve okul fabrikaları açarlar, konferanslar düzenlerler. Ayrıca, geziler, eğlenceler, ziyafetler yapar, yaz okulları açar ve yoksul çocuklara yardım ederler.

Bulgaristan'ın da bütün okullarında benzer amaçlarla kurulmuş komiteler vardır.

Küba'da, 1946 yıllarında bu derneklerin sayısı 1373 idi. Bu derneklerin adı, "Ana-Baba, Komşular ve Öğretmenler Dernekleri" dir.

Polonya'da "Ana-Baba Dernekleri" adı altında okullarda etkinlik gösteren dernekler vardır.

Yugoslavya'nın okullarında da, "Aile ve Okul" denilen dernekler bulunmaktadır.

Macaristan'da, "Çocuğu Etüd Derneği" Budapeşte'de "Ana-Babalar İçin Okul" kurmuş tur.

Brezilya'da "Eğitim Derneği"nin ailelerle birlikte çalışan bir şubesi vardır. Bu derneğin üyelerinin çoğu annelerden oluşmaktadır.

B Ö L Ü M III

Y Ö N T E M

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, araştırma için belirlenen evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama teknikleri, toplanan verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler yer almaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, bir survey araştırmadır. Orta dereceli okullarda okul yöneticisi ve öğretmenlerle, öğrenci velilerinin; okul-aile birliklerinin ilgili yönetmelikte belirtilen görevlerini ne ölçüde yerine getirdiklerine ilişkin görüşlerinin saptanmasını ve bu görüşler arasındaki benzerlik ve farklılıkların incelenmesini amaçlayan bu araştırma için, "betimleme survey" uygun bir yöntem olarak düşünülmüştür. Araştırma, okul-aile birliği çalışmalarında "durumun ne olduğu" nu saptama amacındadır.

Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini, Eskişehir il merkezindeki genel liselerde görev yapan yönetici ve öğretmenlerle, bu liselere devam eden öğrencisi bulunan veliler oluşturmaktadır. Eskişehir il merkezinde mesleki ve teknik liselerle Anadolu

Lisesi'nin dışındaki genel liselerin sayısı yedidir. Araştırma kapsamı içine alınan bu yedi genel liseden ikisi normal, beşi çift öğretim yapmaktadır. Araştırma evreninin belirlenmesinde liselerin bu özelliklerinin araştırmaya bir sınırlılık getirmeyeceği düşünülmüştür. Ayrıca, araştırma kapsamı içine alınan yedi genel liseden üçü, ortaokul kısmı ile aynı çatı altında öğretim yapmaktadır. Liselerin yönetici ve öğretmenleriyle velilerinin hepsi evren içine alınmıştır.

Araştırma evrenini oluşturan liselerin toplam yönetici, öğretmen ve veli mevcutları, tablo 3.1'de verilmiştir.

TABLO 3.1

1985-1986 ÖĞRETİM YILINDA ESKİŞEHİR İL MERKEZİNDEKİ
GENEL LİSELERDE YÖNETİCİ-ÖĞRETMEN
VE VELİ MEVCUDU

Sıra No:	Okullar	Yönetici/ Öğretmen	Veli
1	A. Kanatlı Lisesi	36	563
2	Atatürk Lisesi	92	1709
3	Bahçelievler Lisesi	36	579
4	Cumhuriyet Lisesi	130	890
5	Gazi Lisesi	41	464
6	S. Çakır Lisesi	125	1039
7	M. Kemal Lisesi	80	350
T o p l a m		540	5594

Tabloda görüldüğü gibi, Eskişehir il merkezindeki liselerde yönetici ve öğretmenlerin toplamı 540, liselere devam eden öğrenci sayısına göre hesaplanan velilerin toplamı ise 5594 kişidir. Tablo 3.2'de verilen araştırma ölçütlerine uygun olarak yedi genel lisenin toplam 540 yönetici-öğretmeninden 505'i ile, 5594 öğrenci velisi evren olarak alınmıştır.

Araştırmanın Örneklemi

Evreni oluşturan her okul, bir küme olarak kabul edilmiştir. Her küme (okul) yönetici-öğretmen ve veli olmak üzere iki öğeden oluşmaktadır. Kümeleri oluşturan öğelerin örnekleme girmeye aday olabilmeleri için ise; (a) okul yöneticisi ve öğretmenlerin veri toplama aracının uygulandığı tarihte, en az bir yıldan beri buldukları okulda görev yapmakta olmaları, (b) öğrenci velilerinin de en az bir yıldan beri okula devam eden bir öğrencinin velisi olmaları koşulu ölçüt olarak benimsenmiştir. Araştırma örneklemine ilişkin ölçütler, tablo 3.2'de verilmiştir.

TABLO 3.2

ARAŞTIRMA ÖRNEKLEMİ ÖLÇÜTLERİ

Lise	Yönetici-Öğretmen	Veli
- Normal veya çift öğretim	- En az bir yıldan beri aynı okulda yönetici veya öğretmen olarak görev yapma	- En az bir yıldan beri aynı okula devam eden bir öğrencinin velisi olma
- Eskişehir il merkezi genel liseler		

Araştırma ölçütlerine uygun olan yönetici-öğretmenlerden % 25'i, velilerden de % 6'sı örneklem olarak alınmıştır. Liselerden ölçütlere uygun olarak örneklem seçiminde, okulların yönetici-öğretmen ve veli mevcutları ayrı ayrı dikkate alınarak, genel mevcutlara orantılı bir biçimde eşit şans yöntemiyle, yönetici-öğretmen ve veli örneklem olarak seçilmiştir. Seçilen örneklem gruplarının okullara göre dağılımı, tablo 3.3'te gösterilmiştir.

TABLO 3.3

ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Sıra No:	Okullar	Yönetici-Öğretmen		Veli	
		%	N	%	N
1	A. Kanatlı Lisesi	7.1	9	10	33
2	Atatürk Lisesi	17	23	30.6	102
3	Bahçelievler Lisesi	6.6	9	10.3	34
4	Cumhuriyet Lisesi	24	32	15.9	53
5	Gazi Lisesi	7.6	10	8.3	27
6	S. Çakır Lisesi	23	31	18.6	62
7	M. Kemal Lisesi	14.7	20	6.3	21
T o p l a m		100	134	100	332

Tablodan anlaşılacağı gibi, 134 yönetici-öğretmenle, 332 öğrenci velisi araştırma örnekleme olarak seçilmiştir. Örneklem gruplarına dağıtılan ve dönütü sağlanan anketlerden geçersiz sayılanlar dışında 117 yönetici-öğretmen anketiyle,

289 veli anketi değerlendirme kapsamına alınmıştır. Böylece araştırma kapsamına evrendeki 505 yönetici-öğretmenden % 23'ü alınmış bulunmaktadır. Evrendeki 5594 öğrenci velisinden de % 5.2'si araştırma kapsamı içine girmiştir.

Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırmada temel veriyi, okul yöneticisi ve öğretmenlerle öğrenci velilerinin görüşleri oluşturmaktadır. Bu veriler sürekli değişken türünden sayısal verilerdir. Araştırmada temel veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket, iki bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölüm, örneklem gruplarına göre ayrı ayrı hazırlanmıştır. Bu bölüm, temel özellikler yönünden yönetici-öğretmen ve velilerin durumlarını saptamayı amaçlamaktadır. Yönetici-öğretmen ve veli gruplarında ortak olarak yer alan ikinci bölüm ise, 15 soru cümlesinden oluşmaktadır. Bu cümleler, okul-aile birliğinin ilgili yönetmelikteki görevlerini kapsamaktadır. Araştırmada kullanılan anketler araştırmanın sonunda (Ek-C, Ç) verilmiştir.

Araştırmacı tarafından geliştirilen anketlerin, araştırmanın ilgili öğeleri olan yönetici-öğretmen ve velilere baş vurularak uygunluğu tartışılmıştır. Daha sonra uzman öğretim üyelerinin görüşlerine sunulmuştur. Geliştirilen anketler, çoğaltılarak dört meslek lisesinde toplam 30'ar kişilik yönetici-öğretmen ve veli gruplarına uygulanmıştır. Eleştiriler alınarak gerekli düzenlemeler yapılmış, tekrar öğretim üyeleri ile tartışılarak anketler son şekle getirilmiştir.

Bu araştırmada görüşme ve gözlem, anketi destekleyici teknikler olarak kullanılmıştır. Konuya ilişkin okul kayıtlarıyla resmi nitelikteki mevzuatın incelenmesi de yardımcı teknik olarak kullanılmıştır.

Anketin Uygulanması

Geliştirilerek son şekle gelen anketler, ilgili makamlardan tüm izinler alınarak 1-11 Nisan 1986 tarihleri arasında ilgili okullarda uygulanmıştır. Anketler, yönetici-ğretmen grubuna, ilgili okul yönetiminin de yardımıyla araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Velilere ulaştırılacak anketler ise, ilgili okullarda tesadüfen seçilmiş sınıflardaki bir grup öğrenciye, okul yönetiminin de yardımıyla gerekli açıklamalar yapılarak dağıtılmıştır. Öğrenciler aracılığıyla velilere ulaştırılan anketlerin, veliler tarafından doldurulduktan sonra tekrar geri dönüşleri de yine öğrenciler tarafından sağlanmıştır. Öğrencilerin sınıf öğretmenlerine teslim ettikleri anketler, okul rehberlik uzmanlarının da katkılarıyla araştırmacı tarafından toplanmıştır.

Yönetici ve öğretmenlerle ğrenci velilerinin, okullara göre örnekleme giren sayıları tablo 3.3'te gösterilmişti. Buna göre, yönetici-ğretmen grubunun % 27'sine uygulanan anketlerden % 23', velilerin % 6'sına uygulanan anketlerden de, % 5,2'si değerlendirme kapsamına alınmıştır.

İstatistiksel Çözümleme Teknikleri

Araştırmada genel olarak sınıflama türünde veriler elde edildiğinden, verilerin bu özelliği göz önünde bulundurularak parametrik olmayan istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

Araştırmada toplanan verilerin, gruplara, değerlendirme, çözümleme ve yorumlamasında, frekans dağılımı, yüzdelik oranlar, medyan, kay kare analizi kullanılan başlıca istatistiksel tekniklerdir. Grupların görüşleri arasındaki farkın belirlenmesinde kay kareden daha ileri düzeyde bir çözümlemeye gerek duyulmamıştır. Grupların görüşleri arasındaki farkın anlamlılık düzeyi olarak .05 düzeyi seçilmiştir. Araştırmada, tablo değeri olan kay kare ile hesaplanan kay kare değeri dağılım tablolarının altında gösterilmiş, kay kare analizi için ayrı tabloların düzenlenmesi yoluna gidilmemiştir.

Araştırma bulgularının kay kare çözümlemesi için, Anadolu Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezinden yararlanılmıştır.

B Ö L Ü M IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için toplanan verilerin istatistiksel çözümlemesi sonucunda elde edilen bulgularla, bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almıştır.

Bulgular ve yorumlar, alt problemlerdeki sıraya göre düzenlenmiştir. Alt problemlerin her boyutuna ilişkin bulgu ve yorumlar da birbiri ardınca verilmiştir.

Birinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi; "OAB, (a) okulun amacı ve eğitim etkinlikleri, (b) okulun programı ve eğitimle ilgili yönetmelikleri, (c) çocuk gelişimi ve eğitimi konularında öğrenci velilerini ne ölçüde aydınlatmaktadır?" biçiminde ifade edilmişti. Bu alt problemin her boyutuna ilişkin bulgu ve yorumlar aşağıda sırasıyla verilmiştir.

a. OAB'nin, Okulun Amacı ve Eğitim Etkinlikleri Hakkında Öğrenci Velilerini Aydınlatma Derecesi

Tablo 4.1'de, yönetici-öğretmen ve veli gruplarının anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı verilmiştir.

TABLO 4.1

OAB'NİN, OKULUN AMACI VE EĞİTİM ETKİNLİKLERİ HAKKINDA
VELİLERİ AYDINLATMA DERECESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN
DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER GRUPLAR	Her Zaman		Çoğunlukla		Ara-sıra		Çok Ender		Hiçbir Zaman		Cevap-sız		Satır Toplamı
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F
Yönetici-	11		10		45		28		23		-		117
Öğretmen	9.5		8.5		38.4		23.9		19.7		-		100
Veli	60		76		88		36		29		-		289
	20.7		26.2		30.5		12.5		10.1		-		100
Sütun	71		86		133		64		52		-		406
Toplamı	30.2		34.7		68.9		36.4		29.8		-		

$$\chi^2_h : 32.91 > \chi^2_t 0.05; 4 : 9.49$$

Tablodaki seçenekler iki grupta düşünülecek olursa, "Her Zaman" ve "Çoğunlukla" seçenekleri, görevin yönetmeliğe uygun olarak yerine getirildiğini; "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçenekleri ise, söz konusu görevin yeterince veya hiç yapılmadığını ifade etmiş olmaktadır. Buna göre yönetici ve öğretmenlerin % 82'si, velilerin % 53.1'i, "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Her iki grupta da medyan "Arasıra" seçeneğinde bulunmaktadır. Tabloda grupların görüşleri arasında bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu fark, yapılan kay kare çözümü sonucunda 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bulgulardan anlaşılacağı gibi, okul-aile birlikleri-

nin yönetmelikte belirtilen "velileri okulun amacı ve eğitim etkinlikleri hakkında aydınlatma" görevini yeterince yerine getiremedikleri görülmektedir. Bu durum, okul ile aile arasında bir iletişim kopukluğu olduğunu göstermektedir.

Hiçbir okul, içinde bulunduğu toplumdaki soyutlanmış olarak çalışamaz. Ayrıca toplumun yetişkin üyelerinin toplumdaki eğitimin araç ve süreçlerine kayıtsız kalması veya bunlardan habersiz bırakılması, eğitimin bu güçten zarar bile görmesine neden olabilir. Bu yüzden eğitim sisteminin işlemesi, halkın o sistemi anladığı ve benimsediği derecede kolaylaşır.¹ Halkın okulu anladığı oranda ona destek olması beklenir. Okul-aile birliğinin velileri okul hakkında yeterince aydınlatamaması; çevre, aile ve okul arasında kurulması gerekli olan işbirliğinin sağlanmasında engel oluşturabilir.

Birliklerin bu görevi yeterince yerine getirememeleri konusunda çeşitli nedenler akla gelebilir. Bu yetersizlik birliklerin yönetiminde görevli velilerin kişisel özelliklerinden kaynaklanabileceği gibi, birliklerin sahip oldukları olanaklarla da ilgili olabilir.

Grupların da sözü edilen görevin yerine getirilmesini farklı biçimde algılamalarının da çeşitli nedenleri olabilir. Veli grubunun, diğer gruba göre daha olumlu düşünmesi, bu grubun okul-aile birliği görevlerini tam olarak bilmemesinden

¹Bursalıoğlu, Ziya. 1979, Ön.ver., s.191.

kaynaklanabilir. Ayrıca birliğin, velilerin seçtikleri üyelerden oluşması, kendilerini temsil eden bir örgüt olarak birliğin etkinliklerini daha olumlu algılamaları beklentiye uygun bir sonuçtur. Yönetici-öğretmen grubunun ise, sürekli okulda bulunmaları ve çalışmaları daha nesnel biçimde gözleyebilmeleri nedeniyle yapılanları yetersiz gördükleri söylenebilir.

b. OAB'nin Okulun Programı ve Eğitimle İlgili Yönetmelikleri Konusunda Öğrenci Velilerini Aydınlatma Derecesi

Tablo 4.2'de Yönetici-öğretmen ve veli gruplarının anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı verilmiştir.

TABLO 4.2

OAB'NİN OKULUN PROGRAM VE EĞİTİMLE İLGİLİ YÖNETMELİKLERİ
KONUSUNDA VELİLERİ AYDINLATMA DERECESİNE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER	Her Zaman	Çoğunlukla	Ara-sıra	Çok Ender	Hiçbir Zaman	Cevapsız	Satır Toplamı
GRUPLAR	F %	F %	F %	F %	F %	F %	F %
Yönetici-Öğretmen	6 5.1	11 9.4	17 14.7	36 30.7	45 38.4	2 1.7	117 100
Veli	42 14.5	66 22.8	94 32.9	52 17.9	30 10.3	5 1.7	289 100
Sütun Toplamı	48 19.6	37 32.2	111 47.6	88 48.6	75 48.7	7 3.4	406

$$\chi^2_h : 65.84 > \chi^2_t 0.05;4 : 9.49$$

Tabloya göre, yönetici-öğretmen grubunun % 83,8'i, OAB'nin "velileri okulun program ve eğitimle ilgili yönetmelikleri konusunda aydınlatması" na ilişkin olarak, "Arasıra" "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Bu seçeneklerde görüş belirten veliler ise, % 61'dir. Yönetici-öğretmen grubunda medyan "Çok Ender", veli grubunda ise, "Arasıra" seçeneğinde bulunmaktadır. Tablodaki bulguların yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda grupların görüşleri arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Daha önce de belirtildiği gibi, veli okulu ne derecede anlar, okul hakkında bilgi sahibi olursa o ölçüde yardım ve destek sağlaması beklenir. Velinin okula maddi-manevi desteğinin sağlanması için okulla bütünleşmesi gerekir. Velinin okula karşı ilgisiz kalması, çocuğun eğitimini bütünüyle okuldan beklemesi çağdaş eğitim anlayışı ile bağdaşmaz. Velilerin okulun program ve yönetmelikleri konusunda bilgi sahibi olmalarının, okul-veli ilişkilerinde bir kolaylık sağlayacağı ve öğrenci ile ilgili kararlarda veliye ışık tutacağı düşünülebilir. Birliklerin bu konuda yeterince etkin görev yapamamaları, veli-okul-öğretmen ilişkilerini olumsuz yönde etkileyebilir. Birliklerin bu yetersizlikleri çeşitli nedenlerden kaynaklanabilir. Özellikle birliklerin bu konudaki yetersizlikleri bir yayın etkinliği içinde bulunmalarını, velileri aydınlatacak iletişim araçlarından yoksun bulunmaları, ayrıca yeterli ölçüde velileri aydınlatıcı toplantılar düzenlememeleri ile yorumlanabilir.

c. OAB'nin Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Konularında Öğrenci Velilerini Aydınlatma Derecesi

Tablo 4.3'te yönetici-öğretmen ve veli gruplarının anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı verilmiştir.

TABLO 4.3

OAB'NİN ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ KONULARINDA VELİLERİ
AYDINLATMA DERESESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN
DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER	Her Zaman	Çoğunlukla	Ara-sıra	Çok Ender	Hiçbir Zaman	Cevap-sız	Satır Toplamı
GRUPLAR	F %	F %	F %	F %	F %	F %	F %
Yönetici- Öğretmen	3 2.6	5 4.4	14 11.9	26 22.2	69 58.9	-	117 100
Veli	20 6.9	35 12.1	73 25.3	76 26.3	78 26.9	7 2.5	289 100
Sütun Toplamı	23 9.5	40 16.5	87 37.2	102 48.5	147 85.8	7 2.5	406

$$\chi^2_h : 38.49 > \chi^2_t 0.05; 4: 9.49$$

Tablodaki bulgulara göre, yönetici-öğretmen grubunun anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde toplandığı görülmektedir. Bu grubun % 93'ü bu seçeneklerde görüş belirtmiştir. Velilerin de % 78.5'inin görüşleri bu seçeneklerde toplanmaktadır. Yönetici-öğretmen grubunda medyan "Hiçbir Zaman" seçeneğinde bulunurken, veli grubunda, "Çok

Ender" seçeneğindedir. Bu bulgulardan birliğin "çocuk gelişimi ve eğitimi" konularında velileri aydınlatıcı yeterli bir etkinlik göstermediği anlaşılmaktadır. Bulguların yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda grupların görüşleri arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir fark bulunmuştur.

Çocuğun eğitiminden tek sorumlu okul değildir. Çocuğun eğitimi önce ailede başlar. Okuldaki eğitim bunun üzerine kurulur. Ancak bu iki eğitimin çocukta çatışma meydana getirmemesi gerekir. Çocuğun ailede öğrendiği davranışlarla okulda öğrendikleri birbirine bütünler nitelikte olmalıdır. Bunun için de okul ile aile arasında işbirliğinin kurulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Veliler çocuk ve gencin psikolojik gelişimini iyi bilmelidirler ki onlara yeterli ölçüde rehberlik edebilsinler.

Eğitimin gelişmesini en çok engelleyen, eğitime ilişkin bilgisizliktir. Kuşkusuz yetişkinlerin eğitim konusunda kendi okul anılarına dayanan bazı fikirleri vardır. Ancak bu fikirler... bir özlemin aynasıdır. Yetişkinlerin eğitim konusunda ortak görüşleri olmadıkça, eğitim mesleğinin çabaları yetersiz kalacaktır.²

Birliklerin, velileri çocuk gelişimi ve eğitimi konularında yeterince aydınlatamamaları, bu konuda da yeterli iletişim araçlarına sahip olmamaları ile yorumlanabilir. Ayrıca birliklerin bu konularda da velileri aydınlatmak için

²Bursalıoğlu, Ziya. 1979, Ön.ver., s.190.

eğitsel toplantı ve konferanslar düzenledikleri pek söylemez.

Grupların bu konudaki görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Yönetici-öğretmen grubunun yukarıda belirtildiği gibi, konuya ilişkin olarak yapılanları daha yakından izleme olanağına sahip olmaları; velilerin de sözü edilen konuda kendilerini yeterli bir bilgiye sahip olarak kabul etmelerinin sonucu görüş farklılığı bulunduğu söylenebilir.

İkinci Alt Problemlerle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi; "OAB, (a) öğretmenlerin öğrenci velilerini, (b) öğrenci velilerinin de öğretmenleri ziyaret etmelerini ne ölçüde teşvik etmektedir?" biçiminde ifade edilmişti. Bu alt probleme ilişkin bulgu ve yorumlar aşağıda sırayla verilmiştir.

a. OAB'nin, Öğretmenleri, Öğrenci Velilerini Ziyarete Teşvik Etme Derecesi

Tablo 4.4'te, yönetici-öğretmen ve veli gruplarının anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı verilmiştir.

Tabloda, "Her Zaman" ve "Çoğunlukla" seçenekleri, genel olarak ilgili görevin okul-aile birliği tarafından yönetmeliğe uygun olarak yapıldığını; "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçenekleri ise yapılan işin yetersiz olduğunu ifade etmektedir. Buna göre seçeneklerdeki görüşleri

birleştirdiğimizde, birliğin "öğretmenleri, velileri ziyarete ne ölçüde teşvik ettiği" konusunda yönetici-öğretmen grubunun % 80.4'ü, veli grubunun da % 73.1'i "Arasıra," "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmiş olmaktadır. Her iki grupta da medyan "Çok Ender" seçeneğinde bulunmaktadır. Tablodaki bulguların yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda grupların görüşleri arasında önemli bir fark bulunamamıştır.

TABLO 4.4

OAB'NİN, ÖĞRETMENLERİN VELİLERİ ZİYARET ETMESİNİ
NE ÖLÇÜDE TEŞVİK ETTİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN
DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER	Her Zaman	Çoğunlukla	Ara-sıra	Çok Ender	Hiçbir Zaman	Cevap-sız	Satır Toplamı
GRUPLAR	F %	F %	F %	F %	F %	F %	F %
Yönetici- Öğretmen	14 11.9	9 7.7	18 15.5	30 25.6	46 39.3	-	117 100
Veli	32 11	39 13.5	58 20.1	62 21.5	91 31.5	7 2.4	289 100
Sütun Toplamı	46 22.9	48 21.2	76 35.6	92 47.1	137 70.8	7 2.4	406

$$x_{h}^2 : 5.46 < x_{t}^2 0.05, 4 : 9.49$$

Tablodaki bulgulardan birliğin, öğretmenleri velileri ziyarete yeterince teşvik etmediği anlaşılmaktadır. Bu durumda veliler ile öğretmenler arasında yeterli bir diyalogun olmadığı söylenebilir. Okul ile aile arasında işbirliğinin

sağlanabilmesi için, ana-baba ve öğretmenlerin birbirlerini yakından tanımaları gerekir. Birliklerin bu konuda yeterince etkin olamamaları, öğretmenlerle yakın bir ilişki içinde bulunmayışları ile yorumlanabilir. Velilerin gerek evde, gerekse işyerinde öğretmenler tarafından ziyaret edilmesi, özellikle öğrenci yönünden yararlı olabilir. Ancak bu görüşmelerde tarafların samimi olmaları ve birbirlerine güvenmeleri de gerekir. Bu görüşmelerde tarafların karşılıklı olarak birbirlerinden farklı biçimlerde yararlanma düşüncesinde olabilecekleri de akla gelebilir. Bu düşünceden hareketle tarafların birbirleri ile görüşmekten kaçındıkları da düşünülebilir.

Bu araştırma ile, Aslan'ın araştırmasının konuya ilişkin bulguları aynı noktada birleşmektedir. Aslan'ın da belirttiği gibi, velilerle yönetici ve öğretmenler arasında programlı bir ilişkiden söz edilemez. İlişkiler raslantılara dayalı olup, okullarda da öğretmen-veli görüşmesi için uygun bir ortam hazırlanmamıştır.³

b. OAB'nin, Öğrenci Velilerini, Öğretmenleri Ziyarete Tesvik Etme Derecesi

Tablo 4.5'te, yönetici-öğretmen ve veli gruplarının anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı verilmiştir.

³Aslan, Ön.ver., s.211.

TABLO 4.5

OAB'NİN, VELİLERİ, ÖĞRETMENLERİ ZİYARETE NE ÖLÇÜDE
TEŞVİK ETTİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI
VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER	Her Zaman	Çoğunlukla	Ara-sıra	Çok Ender	Hiçbir Zaman	Cevap-sız	Satır Toplamı
GRUPLAR	F %	F %	F %	F %	F %	F %	F %
Yönetici-	15	19	29	24	30	-	117
Öğretmen	12.8	16.3	24.8	20.5	25.6		100
Veli	59	54	74	53	47	2	289
	20.4	18.6	25.5	18.3	16.2	1	100
Sütun	74	73	103	77	77	2	406
Toplamı	33.2	34.9	50.3	38.8	41.8	1	

$$x_h^2 : 6.98 < x_t^2 0.05; 4 : 9.49$$

Tablonun incelenmesinden anlaşılacağı gibi, yönetici-öğretmen grubunun % 70.9'u söz konusu ziyaret konusunda "Arasına," "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Aynı seçeneklerde görüş belirten veliler ise, % 60'dır. Her iki grupta da medyan "Arasına" seçeneğinde bulunmaktadır. Tablodaki bulguların yapılan kaykare çözümlemesi sonucunda grupların görüşleri arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir fark bulunamamıştır.

Tablodaki bulgulardan, birliğin söz konusu ziyaretleri teşvik konusunda yeterli bir etkinlik göstermediği anlaşılmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi, bu sonuç, öğretmen-veli ilişkilerinde bir kopukluğun bulunduğu göstergesi olmaktadır. Okul-aile birlikleri, öğretmen ve veliler arasın-

daki işbirliğinin formal bir kanalı durumundadır. Bu kanal, söz konusu görüşmelerin sağlanması konusunda yeteri kadar işlememektedir. Bu durum, birlik yönetiminde görev alan velilerin görüşmelere yeterli önemi vermemeleri ve görüşmeler için uygun ortamlar hazırlamamaları ile yorumlanabilir. Bu araştırmanın yürütüldüğü okullarda, "Öğretmen-Veli Toplantısı" adı altında yılda iki kez toplantı yapılmaktadır. Genel olarak dönem ortalarında yapılan bu toplantılarda temel konu, "öğrencilerin başarı durumlarının görüşülmesi" olmaktadır. Veli, öğrencisinin dersine giren öğretmenlerle ayrı ayrı görüşmektedir. Bu görüşmeler için ortalama iki saatlik bir süre ayrılmaktadır. Kalabalık okullarda bir öğretmenle görüşmek isteyen velilerin bazan uzun kuyruklar oluşturdıkları da gözlenmektedir. Bu görüşmeler ayak üstü olup, uzun uzadıya konuşmak mümkün olmamaktadır. Kaldı ki, bu toplantılara çağrılan her veli de katılmamaktadır. Özellikle başarısız öğrencilerin velilerinin çeşitli nedenlerle bu toplantılara daha az ilgi gösterdikleri söylenebilir. Bu toplantılar dışında velilerden bir kısmı zaman zaman okula gelerek, özellikle öğrencinin başarısız olduğu ders öğretmenleri ile görüşmektedir. Bu görüşmeler de dönem sonlarında yoğunlaşmaktadır. Velinin, öğrencinin başarısız olduğu dersten başarılı sayılmasını isteme eğiliminde olması da öğretmeni rahatsız etmekte, adeta öğretmen veli ile görüşmekten kaçınmaktadır. Genel olarak, öğretmen-veli görüşmesinin karşılıklı olarak iyi niyet ve güvene dayalı olarak gerçekleşmediği, birliklerin de görüşmeleri gerçekleştirecek etkinliklerden uzak oldukları söylenebilir.

Yukarıda sözü edilen toplantılar okul yönetiminin çağrısı ile yapılmaktadır. Birlikler, veli-öğretmen görüşmesini gerçekleştirebilecek toplantılar olarak ancak, okula maddi gelir sağlamak üzere "kermes" adı verilen toplantılarla, bazı "tanışma çayları" düzenlemektedirler. Okullarda veli-öğretmen görüşmeleri, yapılan toplantılar dışında genel olarak teneffüs saatlerinde ayak üstü veya öğretmen odasında yapılmaktadır. Okullarda öğretmen-veli görüşmesi için uygun bir ortam hazırlanmamış olmasına karşın veliler, öğretmenlerle tanışma fırsatları yaratabilmektedirler.⁴

Üçüncü Alt Probleme İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi; "OAB, (a) öğreticilerin okul disiplinine ve toplumsal hayata uyum sağlamaları, (b) başarı, dürüst ve saygılı olmaları, (c) boş zamanlarını iyi değerlendirmeleri, (d) israf, gösteriş, devlet malını hor kullanma gibi davranışlardan uzak olmaları için okul ve velilerle ne ölçüde işbirliği yapmaktadır?" biçiminde ifade edilmişti. Bu alt probleme ilişkin bulgu ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

a. OAB'nin, Öğrencilerin Okul Disiplinine ve Toplumsal Hayata Uyum Sağlamaları İçin, Okul ve Velilerle İşbirliği Yapma Derecesi

Tablo 4.6'da, yönetici-öğretmen ve veli gruplarının,

⁴Aslan, Ön.ver., s.211.

problemin bu boyutuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı verilmiştir.

TABLO 4.6

OAB'NİN, ÖĞRENCİLERİN OKUL DİSİPLİNİNE VE TOPLUMSAL HAYATA UYUM SAĞLAMALARI İÇİN OKUL VE VELİLERLE NE ÖLÇÜDE İŞBİRLİĞİ YAPTIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER	Her Zaman	Çoğunlukla	Ara-sıra	Çok Ender	Hiçbir Zaman	Cevap-sız	Satır Toplamı
GRUPLAR	F %	F %	F %	F %	F %	F %	F %
Yönetici-	16	21	24	14	42	-	117
Öğretmen	13.7	17.9	20.6	11.9	35.9		100
Veli	74	72	69	37	31	6	289
	25.6	24.9	23.9	12.8	10.7	2.1	100
Sütun	90	93	93	51	73	6	406
Toplamı	39.3	42.8	44.5	24.7	46.6	2.1	

$$\chi^2_h: 36.56 > \chi^2_t 0.05; 4: 9.49$$

Tabloda yer alan seçenekler iki grupta düşünüldüğünde, "Her Zaman" ve "Çoğunlukla" seçenekleri, söz konusu görevin genel olarak yapıldığını; "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçenekleri ise, yeterli düzeyde yapılmadığını ifade etmiş olmaktadır. Tablodaki görüşler de buna göre gruplandırılacak olursa, yönetici-öğretmen grubunun % 68.4'ü "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmiş olmaktadır. Aynı seçeneklerde görüş belirten veliler ise, % 47.4'tür. Velilerin % 50.5'i ise, "Her Zaman" ve

"Çoğunlukla" seçeneklerinde toplanmıştır. Yönetici-öğretmen grubunda medyan "Arasıra", veli grubunda ise "Çoğunlukla" seçeneğinde bulunmaktadır. Bulguların yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda, grupların görüşleri arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir fark bulunmuştur.

Yönetici öğretmen grubunun görüşlerinden oluşan bulgular dikkate alındığında, birliğin genel olarak öğrencilerin okul disiplinine ve toplumsal hayata uyum sağlamaları konusunda okul ve velilerle yeterli bir işbirliği yapmadığı söylenebilir. Yönetici ve öğretmenler, birliğin konuya ilişkin etkinliklerini daha yakından gözleme fırsatına sahip olduklarından, görüşlerinde daha nesnel oldukları düşünülebilir. Velilerin yarısı yönetici-öğretmen grubuyla aynı görüşleri paylaşırken, yarıya yakın bir kısmı yapılanları yeterli bulmaktadır. Veliler, yönetici-öğretmen grubuna göre yapılan işbirliğini daha olumlu bir biçimde algılama eğiliminde görülmektedir. Okullarda uyumsuz ve okul disiplinine uymayan öğrencilerin sayıca az olmasının da bu algılayışta etkisi olabilir. Ayrıca ana-babalar genelde çocuklarını kusursuz görme eğiliminde olduklarından belki de bu konuda okul-aile birliğine pek görev düşmeyeceği kanısında olabilirler. Bazı velilerin, okul yönetici ya da öğretmenlerden öğrenci ile ilgili olarak kendilerine ulaştırılan şikâyetleri kabul etmeye yanaşmıyarak, çoğunlukla bu şikâyetleri değişik bir biçimde yorumladıkları gözlenen bir durumdur.

Öğrencilerin uyumsuzluk ya da okul disiplinine uymayan davranış hallerinde, durum okul yönetimine aksettiril-

diği takdirde, "Okul Disiplin Yönetmeliği" hükümlerine göre işlem yapılmaktadır veya okul rehberlik servisinin de yardımıyla öğrencinin sınıf öğretmenin de fikri alınarak, okul yönetimi aracılığıyla öğrencinin ailesi ile ilişki kurulmaktadır. Böylece öğrencinin uyumsuzluk nedenleri araştırılarak giderilmesine çalışılmaktadır. Ancak okullarda söz konusu hallerde okul-aile birliğinin katkıları yetersiz olduğu gibi, okul rehberlik servislerinin de yeterli bir danışmanlık hizmeti verdikleri söylenemez. Uyumsuz öğrencilerin velilerini okula getirmek güç olduğu gibi, bu velilerin birlik tarafından ziyaret edilmesi de söz konusu olmamaktadır. Oysa, bir öğrenciye istendik davranışların kazandırılması bir kaç görüşme ile de pek mümkün değildir. Sürekli kontrol ve telkinin gerekliliği bir gerçektir.

Öğrencinin gözlenen uyumsuz davranışları üzerinde, onun okul dışı çevre ve ailedeki eğitim yaşantılarının izi saklı olabilir. Bunları ortaya çıkarmak uzun ve sürekli bir çabayı gerekli kılabilir. Böylesi bir çabayı da herhalde birlikler üstlenememektedirler.

a. OAB'nin, Öğrencilerin Dürüst, Saygılı ve Başarılı Olmaları İçin, Okul ve Velilerle İşbirliği Yapma Derecesi

Tablo 4.7'de, yönetici-öğretmen ve veli gruplarının, alt problemin bu boyutuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı verilmiştir.

TABLO 4.7

OAB'NİN, ÖĞRENCİLERİN DÜRÜST, SAYGILI VE BAŞARILI OLMALARI İÇİN OKUL VE VELİLERLE NE ÖLÇÜDE İŞBİRLİĞİ YAPTIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER	Her Zaman	Çoğunlukla	Ara-sıra	Çok Ender	Hiçbir Zaman	Cevap-sız	Satır Toplamı
GRUPLAR	F %	F %	F %	F %	F %	F %	F %
Yönetici- Öğretmen	12 10.2	18 15.4	25 21.4	22 18.8	40 34.2	-	117 100
Veli	73 25.3	55 19	86 29.8	39 13.5	31 10.7	5 1.7	289 100
Sütun Toplamı	85 35.5	73 34.4	111 51.2	61 32.3	71 44.9	5 1.7	406

$$\chi^2_h: 39.18 > \chi^2_t 0.05; 4: 9.49$$

Tablodaki bulgulara göre, söz konusu işbirliğinin sağlanması konusunda, yönetici-öğretmen grubunun % 74.4'ü, veli grubunun ise, % 54'ü "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Velilerin % 44.3'ü de "Her Zaman" ve "Çoğunlukla" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Yönetici-öğretmen grubunda medyan "Çok Ender"; veli grubunda ise "Arasıra" seçeneğinde bulunmaktadır. Bulguların yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda 0.05 anlamlılık düzeyinde grupların görüşleri arasında önemli bir fark bulunmuştur. Alt problemin ilk boyutuna ilişkin bulgularla, yukarıdaki bulgular arasında benzerlik olduğu

görülmektedir. Problemin bu boyutuna ilişkin işbirliği genel olarak gruplar tarafından yetersiz bulunurken, yukarıda olduğu gibi veli grubunun yaklaşık olarak yarıya yakın bir kısmı yapılan işbirliğini yeterli bulmaktadırlar.

Daha önce belirtildiği gibi, yönetici ve öğretmenlerle velilerin çocuğu farklı biçimde değerlendirmelerinin farklı algılamalara neden olduğu düşünülebilir. Ana-babaların çocuğu değerlendirmesi genelde öznel bir nitelik taşırken, yönetici ve öğretmenlerin değerlendirmeleri daha nesnel olabilir. Bu tutum farklılıklarının, birliğin çalışmalarını değerlendirmede de farklılık meydana getirebileceği söylenebilir. Yönetici-öğretmen grubunun görüşlerinden oluşan bulgular dikkate alındığında genelde birliklerin, öğrencilere istendik davranışlar kazandırılması konusunda yeterli çalışmalar yaptığı söylenemez. Birliklerin bu yetersizliği, okul ve ailelerle yeterli bir iletişim kuramamaları, birliklerde görevli velilerin görevlerini tam olarak bilmemeleri bu ve diğer konularda yapmaları gereken görevlerine yeterli zaman ayıramamaları ile yorumlanabilir.

c. OAB'nin, Öğrencilerin Boş Zamanlarını İyi Değerlendirmeleri Konusunda Okul ve Velilerle İşbirliği Yapma Derecesi

Tablo 4.8'de, yönetici-öğretmen ve veli gruplarının alt problemin bu boyutuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı verilmiştir.

TABLO 4.8

OAB'NİN, ÖĞRENCİLERİN BOŞ ZAMANLARINI İYİ DEĞERLENDİRMELERİ
İÇİN OKUL VE VELİLERLE NE ÖLÇÜDE İŞBİRLİĞİ
YAPTIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI
VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER	Her Zaman	Çoğunlukla	Ara-sıra	Çok Ender	Hiçbir Zaman	Cevap-sız	Satır Toplamı
GRUPLAR	F %	F %	F %	F %	F %	F %	F %
Yönetici- Öğretmen	7 5.9	16 13.7	28 23.9	34 29.1	32 27.4	-	117 100
Veli	27 9.3	48 16.6	73 25.3	75 26	56 19.4	10 3.4	289 100
Sütun	34	64	101	109	88	10	406
Toplamı	15.2	30.3	49.2	55.1	46.8	3.4	

$$X_{h}^2: 4.21 < X_{t}^2 0.05; 4: 9.49$$

Tablodaki bulguların incelenmesinden anlaşılacağı gibi, grupların görüşleri "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde toplanmaktadır. Yönetici-öğretmen grubunun % 80.4'ü, veli grubunun da % 70.7'si bu seçeneklerde görüş belirtmişlerdir. Yönetici-öğretmen grubunda medyan "Çok Ender", veli grubunda "Arasıra" seçeneğinde bulunmaktadır. Tablodaki bulguların yapılan kay kare çözümlemesinde 0.05 düzeyinde grupların görüşleri arasında önemli bir fark bulunamamıştır.

Öğrencinin okul ve evde zorunlu ders ve dinlenme

zamani olarak gezen zamaninin dısında kalan zamani "serbest zaman" olarak ifade edilebilir. Öğrenciler, ders ve dinlenme saatleri dısında kalan bu zamanlarını değişik biçimlerde kullanmaktadırlar. Ancak öğrencilerin bu zamanlarını en iyi biçimde faydalı uğraşlarla değerlendirmeleri beklenir. Öğrencilerin cinsiyetine göre az-çak değişebilecek bu serbest zaman alışkanlıkları arasında evde müzik dinlemek, kitap-dergi-gazete vb. okumak, ders çalışmak, gezmek, çeşitli ziyaretler, sinema ve tıyatroya gitmek, herhangi bir işte çalışmak, pastahane veya kahvehaneye gitmek, sportif çalışmalar yapmak vb. sayılabilir. Öğrencilerin bir kısmının da genelde çeşitli kurslara gitmekle ders dışı zamanlarını değerlendirdikleri söylenebilir.

Öğrencilerin okul ortamı dısında kalan zamanlarının kontrol edilmesinin güç olacağı düşünülebilir. Öğrencilere zamani iyi kullanma konusunda okul ve aileler tarafından sözlü uyarılar yapılabilir. Ama bu uyarılar, herhalde sorunun çözümlenmesinde yeterli olamaz. Belki, öğrencilerin hem eğlenmelerine, hem dinlenmelerine hem de faydalı alışkanlıklar kazanmalarına yardımcı olacak bazı tesislerin kurulmasıyla bu soruna büyük ölçüde çözüm getirileceği söylenebilir. Okul-aile birlikleri çeşitli resmi veya özel kuruluşlarla işbirliği yaparak bazı faydalı tesislerin kurulmasına katkıda bulunabilirler. Bunlar, mahallelerde kurulacak spor sahaları, oyun bahçeleri, kitaplıklar ve birtakım kültürel merkezler olabilir.

Birliklerin, öğrencilerin boş zamanlarını iyi bir şekilde değerlendirmeleri konusundaki yetersizliği, bu konuda öğrencilere yönelik bir etkinlik içinde bulunmamları ile açıklanabilir. Ayrıca birliklerin konuya ilişkin yararlı tesisler kurmak için yeterli bir maddi kaynağa sahip olmamaları da başka bir yetersizlik nedeni olarak düşünülebilir.

d. OAB'nin, Öğrencilerin İsrar, Gösteriş ve Devlet Malını Hor Kullanma Gibi Davranışlardan Uzak Olmaları İçin Okul ve Ailelerle İşbirliği Yapma Derecesi

Tablo 4.9'da, yönetici-öğretmen ve veli gruplarının, problemin bu boyutuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı verilmiştir.

Tablodaki bulguların incelenmesinden anlaşılacağı gibi, yönetici-öğretmen grubunun % 80.3'ü, veli grubunun da % 45.3'ü "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtirken, velilerin % 52.6'sı "Her Zaman" ve "Çoğunlukla" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Yönetici öğretmen grubunda medyan "Çok Ender" veli grubunda ise "Çoğunlukla" seçeneklerinde bulunmaktadır. Bulguların yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda görüşler arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir fark bulunmuştur.

Bulgulara göre, yönetici-öğretmen grubu, birliğin söz konusu işbirliğini sağlamada yeterli bir çalışma içinde olmadığını belirtmektedir. Daha önce belirtildiği gibi, burada da yönetici ve öğretmenlerle velilerin yapılanları farklı

algılamalarının temelinde çocuğa bakış açılarının değişik olmasının etkili olabileceği düşünülebilir. Okulda yönetici ve öğretmenlerin, öğrencilerin kılık kıyafetleri ile sürekli

TABLO 4.9

OAB'NİN, ÖĞRENCİLERİN İSRAF, GÖSTERİŞ VE DEVLET MALINI HOR KULLANMA GİBİ DAVRANIŞLARDAN UZAK OLMALARI İÇİN OKUL VE VELİLERLE İŞBİRLİĞİ YAPMA DERECESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER	Her Zaman	Çoğunlukla	Ara-sıra	Çok Ender	Hiçbir Zaman	Cevapsız	Satır Toplamı
GRUPLAR	F %	F %	F %	F %	F %	F %	F %
Yönetici-	11	12	19	29	46	-	117
Öğretmen	9.4	10.3	16.2	24.8	39.3		100
Veli	76	76	62	38	31	6	289
	26.3	26.3	21.5	13.1	10.7	2.1	100
Sütun	87	88	81	67	77	6	406
Toplamı	35.7	36.6	37.7	37.9	50	2.1	

$$x_n^2: 64.24 > x_t^2 0.05; 4: 9.49$$

ilgilendikleri, onlardan yönetmeliklere uygun sade bir öğrenci kıyafeti ile okula gelmelerini istedikleri gözlenen bir durumdur. Ayrıca öğrencilerden sahip oldukları her şeyi en iyi bir biçimde değerlendirmeleri, eğitim-öğretim için kullanılan her türlü araç-gereçleri hor kullanmamaları is-

tenir. Buna rağmen yukarıda sözü edilen konularda da sürekli yönetici ve öğretmenlerin öğrencilerden yakındıkları söylenebilir. Bu şikayetler öğrencinin velisine ulaştırıldığında veli, öğrencinin uygunsuz olan davranışlarına makul gerekçeler hazırlama ve konuyu okul mensuplarından farklı bir biçimde yorumlama eğiliminde olmaktadır.

Diğer taraftan aile, çocuğuna yakın duygusal bağı nedeniyle okuldan farklı bir biçimde yaklaşırken, okul daha çok çocuğa evrensel değerleri aşlamak istemekte, aileler ise, sahip oldukları alt grupların değerlerini çocuğa benimsetmek istemektedirler. Bu nedenlerle, disiplin, sorumluluk, başarı vb. pek çok konuda aile ve okul çelişkili bir tutum içindedir. Örneğin, ana-baba çocuğunu her yönüyle en iyi biçimde tanınmasına rağmen çocuk başarısız da olsa onun en iyi bir biçimde eğitilmesini ve hatta ayrıcalıklı davranılmasını isteyebilmektedir... Yönetici ve öğretmen ise, aynı çocuğu okuldaki yüzlerce çocuktan biri olarak görmektedir.⁵ Aile ve okul arasında benzer pek çok ayrılık noktaları bulunabilir. Bütün bunların giderilmesi ise ancak ailelerin okulla işbirliği yapması ve birtakım konularda aydınlatılmakla birlikte, eğitilmeleriyle mümkün olabilir.

Yukarıda belirtilen tutum farklılığının, okul-aile birliğinin konuya yönelik etkinliklerini de farklı olarak algılamaya neden olduğu söylenebilir. Birliklerin genel olarak

⁵ Ülker, Halil. 1985, Ön.ver., s.1.

konuya ilişkin yetersizlikleri, daha önce de belirtildiği gibi, okul, veli ve öğrencilerle gerekli biçimde iletişim kuramamaları ile açıklanabilir. Bu konuda belki birliklerden çok, okul ve ailelerin etkin olabilecekleri düşünülebilir. Üçüncü alt problemin her boyutuna ilişkin bulgularda genel olarak; öğrencilere eğitsel davranışlar kazandırılması konusunda yeterli bir etkinlik içinde görülmeyen birliklerin bu durumu, öğrencilerle doğrudan iletişim kuracak durumda olmalarını ile de açıklanabilir.

Dördüncü Alt Probleme İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi; "OAB, (a) resim, müzik, beden eğitimi gibi belirli ders ve alanlarda yetenekli, (b) işitme, konuşma, görme, zihin ve beden yönlerinden özür- lü öğrencilere ne ölçüde uygun ortamlar hazırlamaktadır?" biçiminde ifade edilmişti. Bu alt probleme ilişkin bulgu ve yorumlar aşağıda sırayla verilmiştir.

a. OAB'nin, Resim, Müzik, Beden Eğitimi Gibi Belirli Ders ve Alanlarda Yetenekli Öğrenciler İçin Uygun Ortamlar Hazırlama Derecesi

Tablo 4.10'da, örneklem gruplarının, alt problemin bu boyutuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı verilmiştir.

Tablodaki bulgular iki grupta toplandığında, görüşlerin genel olarak "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman"

seçeneklerinde toplandığı görülmektedir. Yönetici-öğretmen grubunun % 89.8'inin görüşleri bu seçeneklerde toplanırken, aynı seçeneklerde görüş belirten velilerin oranı % 69.2'dir. Bu durum, birliğin söz konusu ortamları hazırlama konusunda yeterli bir etkinlik göstermediğini ifade etmektedir. Yönetici-öğretmen grubunda medyan "Çok Ender", veli grubunda ise "Arasıra" seçeneklerinde bulunmaktadır. Tablodaki bulguların kay kare çözümlemesi sonucunda grupların görüşleri arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir fark bulunmuştur.

TABLO 4.10

OAB'NİN, RESİM, MÜZİK, BEDEN EĞİTİMİ GİBİ BELİRLİ DERS
VE ALANLARDA YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN NE ÖLÇÜDE
UYGUN ORTAMLAR HAZIRLADIĞINA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE
ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER	Her Zaman	Çoğunlukla	Ara-sıra	Çok Ender	Hiçbir Zaman	Cevap-sız	Satır Toplamı
GRUPLAR	F %	F %	F %	F %	F %	F %	F %
Yönetici-Öğretmen	6 5.1	6 5.1	27 17.9	27 23.1	57 48.8	-	117 100
Veli	39 13.5	45 15.6	73 25.3	53 18.3	74 25.6	5 1.7	289 100
Sütun Toplamı	45 18.5	51 20.7	94 43.2	80 41.4	132 74.4	5 1.7	406

$$\chi^2_{\text{h}}: 29.70 > \chi^2_{\text{t}} 0.05; 4: 9.49$$

Yukarıda sözü edilen derslerden resim ve müzik dersleri liselerde seçmeli dersler olarak okutulmaktadır. Bunlar, bir çeşit yardımcı dersler olarak düşünülmektedir. Ortaöğretimde henüz öğrenciler bilgi, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yeteri kadar yönlendirilmemektedir. Veliler de, öğrencilerinin yetenekleri doğrultusunda değil de, toplumda saygın bir yeri olan gelir düzeyi yüksek meslek alanlarına yönelmelerini istemektedirler. Türkiye koşullarında eğitimden ilk planda beklenen budur. Bunun yanında öğrencinin; müzik, resim, beden eğitimi gibi derslere karşı özel ilgi ve yeteneği olsa bile, bunları ikinci planda bir uğraş alanı olarak devam ettirmesi istenmektedir. Birliklerin, yukarıda söz edilen derslere karşı ilgi ve yeteneği olan öğrenciler için yeterli ortamlar hazırlayamaması, konunun hem birlik yönetimindeki hem de diğer veliler tarafından fazla önemsenmeyişi ile açıklanabilir. Toplumun geniş bir kesiminin değer yargılarının da, öğrencilerin, müzik, resim vb. güzel sanatlar alanlarına yönelmelerine engel oluşturduğu söylenebilir. Bunun yanında, yetenekli bazı öğrencilerin, çevrenin ilgi alanlarına yönelik olanaklarını kendilerinin arayıp buldukları söylenebilir. Bu öğrenciler, halk eğitim merkezinin açtığı çeşitli kurslardan yararlanabilmektedirler. Ayrıca, sporun çeşitli alanlarında yetenekli bazı öğrenciler de çevredeki spor klüplerinden yararlanmaktadırlar.

b. OAB'nin İşitme, Görme, Konuşma, Zihin ve Beden Yönlerinden Özürlü Öğrenciler İçin Uygun Eğitim Ortamları Hazırlama Derecesi

Tablo 4.11'de, alt problemin bu boyutuna ilişkin olarak örneklem gruplarının belirttikleri görüşlerin dağılımı verilmiştir.

TABLO 4.11

OAB'NİN, ÇEŞİTLİ YÖNLERDEN ÖZÜRLÜ ÖĞRENCİLER İÇİN NE ÖLÇÜDE UYGUN ORTAMLAR HAZIRLADIĞINA İLİŞKİN OLARAK GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER	Her Zaman	Çoğunlukla	Ara-sıra	Çok Ender	Hiçbir-Zaman	Cevapsız	Satır Toplamı
GRUPLAR	F %	F %	F %	F %	F %	F %	F %
Yönetici-	8	11	32	33	33	-	117
Öğretmen	6.8	9.4	27.4	28.2	28.2	-	100
Veli	39	63	60	69	51	7	289
	13.5	21.8	20.8	23.9	17.6	2.4	100
Sütun	47	74	92	102	84	7	406
Toplamı	20.3	31.2	48.2	52.1	45.8	2.4	

$$\chi^2_n: 16.69 > \chi^2_t 0.05; 4: 9.49$$

Tablodaki bulgular incelendiğinde, okul-aile birliğinin yukarıda söz konusu edilen ortamları hazırlama konusunda yeterli bir etkinlik göstermediği anlaşılmaktadır. Yönetici-öğretmen grubunun % 83.8'i, veli grubunun da % 62.3'ü

"Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtirken medyan, yönetici-öğretmen grubunda, "Çok Ender", veli grubunda ise "Arasıra" seçeneklerinde bulunmaktadır. Bulguların kay kare çözümlemesinde, grupların görüşleri arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Bulgulara göre, birliklerin özürlü öğrenciler için okul ve çevrede uygun ortamlar hazırlama konusunda yeterli bir etkinlik göstermediği söylenebilir. Ancak, yukarıda sözü edilen özürlü öğrenciler için özel program, öğretim yöntemi, araç-gereç ve uzman eğitimciler gerekli olduğundan, araştırmanın yürütüldüğü ortaöğretim kurumlarında belirtilen niteliklerde özürlü öğrenciler pek bulunmamaktadır. Bu durumda birliklerin bu öğrencilere yönelik bir etkinlik göstermemeleri de doğal karşılanabilir. Zira, araştırmanın yapıldığı ortaöğretim kurumlarının her türlü eğitim ortamları, özürlü öğrenciler dikkate alınarak hazırlanmamıştır. Ancak ilköğretim birinci kademe okullar (ilkokullar) ın bazılarında bulunan "alt özel sınıflar" la, "Körler Okulu", "Sağırlar Okulu" gibi sayıları sınırlı olan bazı ortaöğretim kurumlarıyla bir ölçüde özürlü öğrencilere hizmet verildiği söylenebilir. Ayrıca, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü bünyesindeki "Rehberlik Araştırma Merkezleri" de yine sınırlı bir hizmet vermektedir.

Özürlü öğrenciler için, birlikler tarafından okul ortamının dışında çevrede uygun ortamların hazırlanması beklenebilir. Eğitimi güç olan bu öğrenciler için gerekli ortamların hazırlanması, sözgelimi bir danışmanlık merkezi kurul-

ması veya bir okulun açılması mali olanaklara bağlı olmaktadır. Birliklerinse bu yönüyle olanaklarının sınırlı olduğu söylenebilir. Son senelerde "Sakatlar Konusu" toplumda gündemde olan konular arasında yer almaktadır. Her geçen gün sayıca artan bu insanların eğitimi, üretime katılması istenmektedir. Tabii beden özürlü olan bu vatandaşlar dışında işitme, görme, konuşma ve zihin yönünden özürlü vatandaşların da sayısı az değildir. Bu vatandaşların eğitimi, birliklerin ötesinde devlet politikasını ilgilendiren bir konu olmaktadır. Bu konu yeteri kadar güncelleştirilir, bu vatandaşların da toplumun bir parçası olduğu halka hissettirilirse, yardımsever insanların katkılarından da yararlanılabilir. Eskişehir Anadolu Üniversitesi son senelerde konu üzerinde örnek çalışmalar yapmıştır. Şimdilerde "Özürlü Öğrenciler İçin Uzman Yetiştirme Merkezi" adı altında yapılması düşünülen eğitim merkezi için bir yardım kampanyası da başlatmıştır.

Okul-aile birliklerinin de özürlü çocuklar konusunu önemli bir konu olarak benimsemeleri ve konunun önemini diğer velilere de anlatmaları halinde, özveriyle yapılacak çalışmalar devletin yapacağı katkılarla da birleşince bu çocuklar için çok şeyler yapılabilir.

Beşinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın beşinci alt problemi; "OAB, (a) muhtaç öğrencilere yardım sağlanması, (b) öğrenciler için yetiştirme kursları düzenlenmesi konusunda okul koruma derneği ile ne ölçüde

işbirliği yapmaktadır?" biçiminde ifade edilmişti. Bu alt probleme ilişkin bulgu ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

a. OAB'nin, Muhtaç Öğrencilere Yardım Sağlanması Konusunda Okul Koruma Derneği İle İşbirliği Yapma Derecesi

Tablo 4.12'de, yönetici-öğretmen ve veli gruplarının alt problemin bu boyutuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı verilmiştir.

TABLO 4.12

OAB'NİN, MUHTAÇ ÖĞRENCİLERE YARDIM SAĞLANMASI KONUSUNDA
KORUMA DERNEĞİ İLE NE ÖLÇÜDE İŞBİRLİĞİ YAPTIĞINA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE
KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER	Her Zaman	Çoğunlukla	Ara-sıra	Çok Ender	Hiçbir Zaman	Cevapsız	Satır Toplamı
GRUPLAR	F %	F %	F %	F %	F %	F %	F %
Yönetici- Öğretmen	37 31.6	43 36.8	22 18.8	8 6.9	7 5.9	-	117 100
Veli	119 41.1	102 35.4	36 12.5	14 4.8	12 4.2	6 2	289 100
Sütun Toplamı	156 72.7	145 72.2	58 31.3	22 11.7	19 10.1	6 2	406

$$\chi^2_h: 5.50 < \chi^2_t 0.05; 4: 9.49$$

Tabloda örneklem gruplarının görüşlerini ifade eden seçenekler iki grupta düşünüldüğünde, "Her Zaman" ve "Çoğunlukla" seçenekleri, okul-aile birliğinin ilgili görevi tam olarak yaptığını; "Arasına", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçenekleri ise görevin yeterince veya hiç yapılmadığını ifade etmektedir. Tablodaki bulgular buna göre birleştirildiğinde yönetici-öğretmen grubunun % 68.4'ü, veli grubunun da % 76.6'sı "Her Zaman" ve "Çoğunlukla" seçeneklerinde görüş belirtmiş olmaktadır. Diğer seçeneklerdeki yönetici-öğretmenler % 31.6, veliler ise % 21.5'dir. Her iki grupta da medyan "Çoğunlukla" seçeneğinde bulunmaktadır. Tablodaki bulguların yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda 0.05 anlamlılık düzeyinde grupların görüşleri arasında önemli bir fark bulunmamıştır.

Tablodaki bulgular, okul-aile birliklerinin muhtaç öğrencilere yardım konusunda okul koruma derneği ile yeterli bir işbirliği içinde olduğunu ortaya çıkarmıştır. Okul-aile birliklerinin görevleri genel olarak eğitsel konuları kapsamaktadır. Koruma dernekleri ise, okula daha çok maddi gelir sağlamak amacıyla dernekler yasasına göre kurulmuş derneklerdir. Okul-aile birliklerinin de okul için sağladıkları yardım ve gelirler koruma derneği kasasına aktarılmaktadır. Okul ve öğrencilere yönelik olarak yapılan maddi harcamalar dernek kanalından olmaktadır. Harcamalar konusunda insiyatif derneklerde bulunmaktadır. Genelde okul için maddi kaynaklar koruma derneği tarafından sağlanmakta, birlikler ise gelir getirici bir iş olarak "kermes" adı altında toplantılar düzenlemekte, bu toplantılar için hazırlanan davetiye ve

çekilişlerden sağlanan gelirlerini koruma derneğine aktarmaktadırlar. Okula ve öğrencilere yapılan yardımlarda koruma derneğinin payının daha büyük olduğu söylenebilir. Bu iki örgütün okul ve öğrencilerle ilgili konularda yeterli ölçüde işbirliği yapabilmeleri, örgütlerde görev alan velilerin karşılıklı güven ve anlayış duyguları içinde çalışmalarını ile açıklanabilir.

b. OAB'nin, Öğrenciler İçin Yetiştirme Kursları Düzenlemesi
Konusunda Koruma Derneği İle İşbirliği Yapma Derecesi

Tablo 4.13'te, örneklem gruplarının alt problemin bu boyutuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı verilmiştir.

TABLO 4.13

OAB'NİN, ÖĞRENCİLER İÇİN KURSLAR DÜZENLENMESİNDE KORUMA
DERNEĞİ İLE NE ÖLÇÜDE İŞBİRLİĞİ YAPTIĞINA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE
KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER	Her Zaman	Çoğunlukla	Ara-sıra	Çok Ender	Hiçbir Zaman	Cevapsız	Satır Toplamı
GRUPLAR	F %	F %	F %	F %	F %	F %	F %
Yönetici- Öğretmen	9 7.7	23 19.7	28 23.9	24 20.5	33 28.2	-	117 100
Veli	70 24.2	71 24.8	61 21.2	47 16.4	32 11	8 2.4	289 100
Sütun	79	94	89	71	65	8	406
Toplamı	31.9	44.5	45.1	36.9	39.2	2.4	

$$\chi^2_{11}: 28.59 > \chi^2_t 0.05; 4: 9.49$$

Tablonun incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, Yönetici-öğretmen grubunun % 72.6'sı, veli grubunun ise % 48.6'sı alt problemin bu boyutuna ilişkin olarak "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Velilerin % 49'u da "Her Zaman" ve "Çoğunlukla" diye cevap vermişlerdir. Her iki grupta da medyan "Arasıra" seçeneğinde bulunmaktadır. Tablodaki bulguların yapılan kay kare çözümlemesinde grupların görüşleri arasında 0.05 düzeyinde önemli bir fark bulunmuştur.

Velilerin görüşleri olumlu ve olumsuz seçeneklerde hemen aynı oranda bir dağılım gösterirken, yönetici-öğretmen grubunun görüşleri daha çok olumsuz seçeneklerde yoğunlaşmaktadır. Okullarda genel olarak açılması düşünülen kurslar konusunda öğretim yılı başlarında okul yönetimi tarafından velilere hitaben çıkarılan bir yazı ile duyuru yapılmaktadır. Kurs açılması düşünülen her ders için belirli bir öğrenci sayısı (örneğin, 20 öğrenci) bulunması gerekmektedir. Bu sayı sağlanamazsa o dersten kurs açılmamaktadır. Genelde okullarda açılması düşünülen kurslara yeterli sayıda öğrenci baş vuruda bulunmadığından kurs açılmamaktadır. Kurslar için kendilerine duyuru yapıldığından velilerin bir kısmı bu kursların açıldığını zannederek olumlu görüş belirtmişlerdir. Aslında yönetici-öğretmen grubu olayı daha yakından bildiklerinden açılan kursları yeterli bulmamışlardır.

Genel olarak okullardaki kurslar öğrencilerden fazla ilgi görmediğinden açılmamaktadır. Öğrenci, veliyi okul dışındaki kurslara gitmek için zorlamaktadır. Özel dersane-

lerin kaliteli öğretmenleri topladığı anlayışı da bu tercihte bir neden olmaktadır. Her geçen gün artan bu özel öğretim kurumları öğretmenlere daha çok olanak sağladığından öğretmenlerin de ilgisini çekmektedir. Bu durumda öğrenci ve veliler okul dışındaki özel dersane ya da kişilerden ders almayı yeğlemektedirler. Okullardaki kurslar daha ekonomik olmasına rağmen belki dışardaki kursların daha faydalı olduğuna inanmalarından öğrenci ve veliler bu kurslara rağbet etmektedirler. Bu tercihte, okuldaki kursların genelde hafta sonu tatillerinde yapılmasının da etkisi olabileceği gibi, öğrencinin sürekli içinde bulunduğu okul atmosferinden uzak kalma arzusunun da payı olabilir. Ayrıca okul dışındaki kursların öğrenciyi okul sonu gireceği bazı sınavlara hazırlayıcı bir nitelikte olması da ilgiyi çeken nedenler arasında düşünülebilir. Çift öğretimin yapıldığı okullarda öğrenci günün artan zamanını okul dışındaki kurslara giderek değerlendirmektedir. Böylece hafta sonu tatilinde de kendisine dinlenmek için zaman ayırmış olmaktadır.

Altıncı Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın altıncı alt problemi; "OAB, (a) okulun kitaplık, bahçe ve oyun tesislerinden velilerin faydalanmalarına, (b) okuma-yazma bilmeyen veya yetişmek isteyen vatandaşlar için okulun yaptığı etkinliklerden velilerin de yararlanmalarına ne ölçüde katkıda bulunmaktadır?" biçiminde ifade edilmişti. Bu alt probleme ilişkin bulgu ve yorumlar da aşağıda sırayla verilmiştir.

a. OAB'nin, Okulun Kitaplık, Bahçe ve Oyun Tesislerinden Velilerin de Yararlanmalarına Katkıda Bulunma Derecesi

Tablo 4.14'te, yönetici-öğretmen ve veli gruplarının alt problemin bu boyutuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı verilmiştir.

TABLO 4.14

OAB'NİN, OKULUN KİTAPLIK, BAHÇE VE OYUN TESİSLERİNDE
VELİLERİN DE YARARLANMASINA NE ÖLÇÜDE KATKIDA
BULUNDUĞUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI
VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER	Her Zaman	Çoğunlukla	Ara-sıra	Çok Ender	Hiçbir Zaman	Cevap-sız	Satır Toplamı
GRUPLAR	F %	F %	F %	F %	F %	F %	F %
Yönetici- Öğretmen	3 2.6	2 1.7	13 11.1	31 26.5	68 58.1	-	117 100
Veli	14 4.8	23 7.9	26 9.1	53 18.3	163 56.4	10 3.5	289 100
Sütun	17	25	39	84	231	10	406
Toplamı	7.4	9.6	20.2	44.8	114.5	3.5	

$$\chi^2_h: 9.19 < \chi^2_t 0.05; 4: 9.49$$

Tablodaki seçenekler iki gruba ayrılırsa, "Her Zaman" ve "Çoğunlukla" seçenekleri söz konusu görevin genel olarak yapıldığını; "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçenekleri ise, yeterli ölçüde yapılmadığını ifade etmektedir.

Bu gruplandırmaya göre, yönetici ve öğretmenlerin % 95.7'si, velilerin de % 83.7'si, "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmiş olmaktadır. Her iki grupta da medyan "Hiçbir Zaman" seçeneğinde bulunmaktadır. Bulguların kay kare çözümlemesi sonucunda, grupların görüşleri arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Bulgulardan anlaşılacağı gibi, veliler genel olarak okulun kitaplık, bahçe ve oyun tesislerinden yararlanamamaktadırlar. Bu konuda gruplar görüş birliği içindedirler. Velilerin söz konusu tesislerden yararlanamamaları konusunda çeşitli nedenler akla gelebilir. Araştırmanın yapıldığı okulların bahçe ve oyun tesisleri yönünden olanakları sınırlı olduğundan velilerin bu tesislerden yararlanamadıkları söylenebilir. Bu okulların tümünde birer kitaplık bulunmaktadır. Kitaplıklarda yeteri kadar kitap bulunduğu, ancak okuma odalarının yeterli olmadığı söylenebilir. Ayrıca bu kitaplıklardan sadece öğretmen ve öğrenciler yararlanabilmektedirler. Velilerin buralardan yararlanmaları söz konusu olmamaktadır. Genelde toplumun kitaba ve kitap okumaya karşı ilgisinin az olması sonucu velilerin de bu kitaplıklardan yararlanma gibi bir istek ve eğilim göstermedikleri de düşünülebilir. İlk Halk Kütüphanesi'nde bile kitap okuyanların genelde ödev hazırlamak için gelen öğrenciler olduğu düşünülürse, değil okuldan çevredeki kitaplıklardan da yararlanan veli sayısının çok az olduğu söylenebilir. Okul-aile birliğinin bu konuda herhangi bir etkinliğinin olmaması, okulun olanaklarıyla olduğu kadar, velilerin de yararlanma yolunda bir eğilim göstermemeleri ile de ilişkili olduğu söylenebilir.

b. OAB'nin, Okuma-Yazma Bilmeyen veya Yetişmek İsteyen Vatandaşlar İçin Okulun Yaptığı Etkinliklere Katkıda Bulunma Derecesi

Tablo 4.15'te, yönetici-öğretmen ve veli gruplarının alt problemin bu boyutuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı verilmiştir.

TABLO 4.15

OAB'NİN, OKUMA-YAZMA BİLMEYEN VEYA YETİŞMEK İSTEYEN
VATANDAŞLAR İÇİN OKULUN YAPTIĞI ETKİNLİKLERE
NE ÖLÇÜDE KATKIDA BULUNDUĞUNA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE
ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER	Her Zaman	Çoğunlukla	Ara-sıra	Çok Ender	Hiçbir Zaman	Cevapsız	Satır Toplamı
GRUPLAR	F %	F %	F %	F %	F %	F %	F %
Yönetici- Öğretmen	7 5.9	5 4.3	11 9.5	43 36.7	51 43.6	-	117 100
Veli	28 9.7	52 18	65 22.4	49 17	82 28.4	13 4.5	289 100
Sütun Toplamı	35 15.6	57 22.3	76 31.9	92 53.7	133 72	13 4.5	406

$$\chi^2_h: 39.47 > \chi^2_t 0.05; 4: 9.49$$

Tablodaki bulgulara göre, yönetici-öğretmen grubunun % 89.8'i, "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçenek-

lerinde görüş belirtirken, velilerin % 68.5'i de yönetici-öğretmen grubu ile aynı seçeneklerde görüş belirtmişlerdir. Yönetici-öğretmen grubunda medyan "Çok Ender"; veli grubunda ise, "Arasına" seçeneğinde bulunmaktadır. Tablodaki bulguların yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda grupların görüşleri arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Bulgulardan anlaşılacağı gibi, genel olarak okul-aile birliğinin sözü edilen konularda yeterli bir katkısının bulunmadığı söylenebilir. Bu durum, araştırmanın yürütüldüğü okullarda vatandaşlara yönelik olarak bu konularda yeterli bir etkinlik yapılmamasıyla yorumlanabilir. Dolayısıyla böyle bir etkinliğin olmadığı yerde okul-aile birliğinden de herhangi bir katkı beklenemez.

Okuma-yazma bilmeyen vatandaşlar için ülke düzeyinde 1980 sonrası yıllarda bir "Okuma-Yazma Seferberliği" başlatılmış ve başarıyla sonuçlandırılmıştır. Kitle iletişim araçlarından televizyonun da katkılarıyla bu etkinlikler, halk eğitim merkezleri ve ilköğretim birinci kademe okulları tarafından gerçekleştirilmiştir. Ortadereceli okullarda böyle bir etkinlik pek gözlenmemiştir. Tabloda olumlu görüş belirten velilerin, yapılan bu etkinlikleri düşünerek soruya olumlu cevap verdikleri düşünülebilir.

Eğitim sisteminin alt sistemlerinden biri olan okulların amacının sadece öğrencilere yönelik eğitim-öğretim hizmeti vermekten öte, ana-babalara yönelik olarak da çalış-

malar yapması gerektiği söylenebilir. Buna göre okul, sadece öğrenciyi değil aileleri de eğitmek, bilgilendirmek durumundadır. Okul, ailelere yönelik çalışmaların planlanıp yürütülmesinde, okul ile aile arasındaki ilişkilerin kanallarından biri olan okul-aile birliklerinden de yararlanabilir. Ancak bu konuda etkin rol okuldan beklenir. Çevrenin ilgi ve gereksinimleri dikkate alınarak, okul tarafından yetişkinlere yönelik amaç ve politikalar saptanarak uygulanabilir. Ancak, son zamanlarda hızlı okullaşma hareketine rağmen, okulların öğrenci kapasitesinde de büyük bir artış gözlenmektedir. Araştırmanın yapıldığı okullarda sınıflardaki öğrenci sayısı 60'ı bulmuştur. Öğretmenlerin de buna bağlı olarak ders yükü artmaktadır. Bunlara, bina, araç-gereç sorunları da eklenince mevcut haliyle okullar genç kuşakların eğitiminde yetersiz kalırken, yetişkinlere yönelik olarak pek bir şey yapılamamaktadır. Bu konu, bütünüyle "Halk Eğitim Merkezleri" ne bırakılmıştır. Bu merkezler halka açık olarak çeşitli kurslar adı altında vatandaşlara bilgi ve beceriler kazandırmaya çalışmaktadırlar.

Orta Dereceli Okullarda Okul-Aile Birliği
Gelişmelerinin Değerlendirilmesi

T.C. Anadolu Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
(Yüksek Lisans Tezi)

B Ö L Ü M V

Mehmet Şişman
Eskişehir, 1986

ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER

Bu bölümde, bundan önceki bölümlerin özeti, araştırma bulgularına dayalı olarak erişilebilen yargılar, uygulamacılar ve araştırmacılar için önemli görülen bazı öneriler üzerinde durulmaktadır.

Ö z e t

Bu araştırmanın amacı, "örtadereceli okullarda okul-aile birliklerinin görevlerini ne ölçüde yerine getirdikleri" nin saptanmasıdır. Bu amaca bağlı olarak altı alt problem oluşturulmuştur. Araştırmanın evrenini, Eskişehir il merkezindeki genel liselerde çalışan yönetici ve öğretmenlerle, bu okullara devam eden öğrencisi bulunan veliler oluşturmuştur. Evreni oluşturan yedi genel liseden mevcut 540 yönetici-öğretmen ve 5594 veliden, örneklem ölçütlerine uygun olarak 134 yönetici-öğretmen ve 332 veli örneklem olarak seçilmiştir. Örneklem gruplarına göre uygulanan anketlerden yönetici-öğretmen grubunda 117'si, veli grubunda da 289'u değerlendirme kapsamı içine alınmıştır.

Araştırmada temel veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anketlerin birinci bölümünde temel özellikler yönünden yönetici-öğretmen ve veli dağılımını gösteren

4 madde yer almıştır. Her iki örneklem grubunda da ortak olarak yer alan ikinci bölümde ise, okul-aile birliklerinin ilgili yönetmelikten özetlenen görevleri 15 madde halinde yer almıştır. Her görevin yapılma derecesine ilişkin olarak da beşli bir seçenek sistemi kullanılmıştır. Kullanılan anketler araştırmacı tarafından geliştirilmiş, dağıtılmış ve toplanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde dağılım tabloları düzenlenmiş, frekans, yüzde, medyan (ortanca) kullanılmış, yüzdelerle karşılaştırmalar yapılmış, gruplararası görüş farklılıklarının belirlenmesinde ve bunların anlamlılık düzeylerinin saptanmasında kay kare çözümlemesinden yararlanılmıştır.

İstatistiksel çözümlenmeler sonucunda şu bulgular elde edilmiştir:

1.a. OAB'nin, okulun amacı ve eğitim etkinlikleri hakkında velileri ne derece aydınlattığına ilişkin olarak, yönetici-öğretmen grubunun % 82'si, velilerin % 53'ü, "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

b. OAB'nin, okulun programı ve eğitimle ilgili yönetmelikleri konusunda velileri aydınlatma derecesine ilişkin olarak yönetici-öğretmen grubunun % 83.8'i, velilerin ise, % 61.1'i, "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların bu konuya ilişkin

görüşleri arasında da anlamlı bir fark bulunmuştur.

c. OAB'nin, çocuk gelişimi ve eğitimi konularında velileri ne ölçüde aydınlattığına ilişkin olarak da yönetici-öğretmen grubunun % 93'ü, velilerin de % 78.5'i, "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüşlerini belirtmişlerdir. Grupların konuya ilişkin görüşleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur.

2.a. OAB'nin, öğretmenlerin öğrenci velilerini ziyaret etmelerini ne ölçüde teşvik ettiği konusunda, yönetici-öğretmen grubunun % 80'i, veli grubunun da % 73.1'i, "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların bu konuya ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

b. OAB'nin, velilerin öğretmenleri ziyaret etmesini ne ölçüde teşvik ettiğine ilişkin olarak yönetici-öğretmen grubunun % 70.9'u, veli grubunun % 60'ı "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların bu konuya ilişkin görüşleri arasında da anlamlı bir fark bulunamamıştır.

3.a. OAB'nin, öğrencilerin okul disiplinine ve toplumsal hayata uyum sağlamaları için, okul ve velilerle yaptığı işbirliği konusunda yönetici-öğretmen grubunun % 68.4'ü "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" diye görüş belirtirken, bu konuda velilerin % 50.5'i "Her Zaman" ve "Çoğunlukla" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların konuya ilişkin görüşleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur.

b. OAB'nin, öğrencilerin dürüst, saygılı ve başarılı olmaları için okul ve velilerle yaptığı işbirliğine ilişkin olarak yönetici-öğretmen grubunun % 74.4'ü, veli grubunun % 54'ü "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

c. Öğrencilerin boş zamanlarını iyi değerlendirmeleri konusunda, OAB'nin okul ve velilerle ne ölçüde işbirliği yaptığına ilişkin olarak yönetici-öğretmen grubunun % 80.4'ü, veli grubunun % 70.7'si "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların bu konuya ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

d. Öğrencilerin israf, gösteriş ve devlet malını hor kullanma gibi kötü davranışlardan uzak olmaları konusunda, OAB'nin okul ve velilerle ne ölçüde işbirliği yaptığına ilişkin olarak yönetici-öğretmen grubunun % 80.3'ü "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtirken, veli grubunun % 52.6'sı aynı konuda "Her Zaman" ve "Çoğunlukla" diye görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

4.a. OAB'nin, resim, müzik, beden eğitimi gibi belirli ders ve alanlarda yetenekli öğrenciler için ne ölçüde uygun ortamlar hazırladığı konusunda yönetici-öğretmen grubunun % 89.8'i, veli grubunun da % 69.2'si "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir.

Grupların konuya ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

b. OAB'nin, işitme, görme, konuşma, zihin ve beden yönlerinden özürlü öğrenciler için ne ölçüde uygun eğitim ortamları hazırladığı konusunda, yönetici-öğretmen grubunun % 83.8'i, veli grubunun da % 62.3'ü "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur.

5.a. OAB'nin muhtaç öğrencilere yardım sağlanması konusunda okul koruma derneği ile ne ölçüde işbirliği yaptığı konusunda yönetici-öğretmen grubunun % 68.4'ü, veli grubunun %76.6'sı "Her Zaman" ve "Çoğunlukla" seçeneklerinde toplanmaktadır. Bu konuda grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

b. OAB'nin, öğrenciler için kurslar düzenlenmesi konusunda okul koruma derneği ile işbirliği yapma derecesine ilişkin olarak yönetici-öğretmen grubunun % 72.6'sı, velilerin % 48.6'sı "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde toplanırken, veli grubunun % 49'u bu konuda "Her Zaman" ve "Çoğunlukla" diye görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

6.a. OAB'nin, okulun kitaplık, bahçe ve oyun tesislerinden velilerin de yararlanması için ne ölçüde katkıda bulunduğu ilişkin olarak yönetici-öğretmen grubunun % 95.7'si, veli grubunun % 83.7'si "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Bu konuda

grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

b. OAB'nin, okuma-yazma bilmeyen veya yetişmek isteyen vatandaşlar için okulun yaptığı etkinliklere katkıda bulunması konusunda yönetici-öğretmen grubunun % 89.8'i veli grubunun da % 68.5'i "Arasıra", "Çok Ender" ve "Hiçbir Zaman" seçeneklerinde toplanmışlardır. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Yargılar

Orta dereceli okullarda okul-aile birliklerinin görevlerini ne ölçüde yerine getirdiklerini incelemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma sonunda şu yargılara varılmıştır:

1. OAB'nin, okulun amacı ve eğitim etkinlikleri konusunda velileri aydınlatması genel olarak yönetici-öğretmen grubu tarafından yetersiz bulunmaktadır. Velilerin ise, yarıya yakın bir kısmı bu konuda olumlu görüş belirtirken, yarından fazlası yönetici-öğretmen grubuyla aynı görüşleri paylaşmaktadır.

Birliklerin, okulun program ve eğitimle ilgili yönetmelikleri konusunda velileri aydınlatma derecesine de grupların çoğunluğu yetersiz bulmaktadırlar. Birlikler, yine grupların büyük çoğunluğu tarafından belirtildiği gibi, çocuk gelişimi ve eğitimi konularında da velileri aydınlatacak araç ve yayınlara sahip olmadıkları gibi, bu konularda

velileri aydınlatıcı konferans vb. toplantılar da düzenlememektedirler.

2. Okul-aile birlikleri öğretmen ve velilerin karşılıklı olarak birbirlerini ziyaret etmelerini yeterli ölçüde teşvik etmemekte, öğretmen ve velilerin tanışıp görüşmeleri için de uygun (toplantı vb.) ortamlar hazırlamamaktadırlar. Bu konuda genel olarak öğretmen-yönetici ve veliler görüş birliği içindedirler.

3. Öğrencilere her yönden eğitsel ve istendik davranışlar kazandırma konusunda, yönetici ve öğretmenlere göre birlikler yeteri kadar etkin olamamaktadırlar. Velilerin yarından fazlası da öğretmenlerle aynı görüşleri paylaşmaktadırlar. Velilerin yarıya yakın bir kısmı öğrenciye olan duygusal yakınlıklarından dolayı daha öznel düşünerek birliklerin konuya ilişkin etkinliklerini yeterli bulma eğilimindedirler. Öğrenciyi, yönetici-öğretmen ve veliler farklı biçimlerde değerlendirmektedirler.

4. Okul-aile birlikleri, bireysel nitelikler yönünden farklı; belirli konularda yetenekli öğrencilerle, çeşitli yönlerden özürlü öğrenciler için okul içinde ve dışında gerekli eğitsel ortamlar hazırlamamaktadırlar. Bu konuda yönetici-öğretmen ve velilerin çoğunluğu birliklerin etkinliklerini yetersiz bulmaktadırlar.

5. Okul-aile birlikleri muhtaç öğrencilere yardım sağlanması konusunda, koruma dernekleri ile işbirliği yapmaktadırlar. Gruplar, genel olarak bu konuda görüş birliği

içindedirler. Öğrenciler için düzenlenen kursları yönetici-öğretmen grubu yetersiz bulurken, veliler, okulun kurslar konusundaki çağrısına genel olarak cevap vermemekte, okul dışındaki kursları tercih etmektedirler.

6. Okul-aile birliği, okulun her türlü olanaklarından velilerin de yararlanmasını sağlayacak etkinliklerden genel olarak uzak kalmaktadırlar. Bu durum; birliklerin yeterli bir etkinlik göstermemeleri yanında, okulların da konuya ilişkin olanaklarının sınırlı olmasının da bir sonucudur. Okullarda genel olarak yetişkinlere yönelik olarak bir etkinlik yapılmamaktadır.

Genel yargı olarak, okul-aile birliklerinin orta dereceli okullarda görevlerini büyük ölçüde yapmadıkları ve fonksiyonel olmaktan uzak oldukları söylenebilir.

Öneriler

Bu araştırma sonunda elde edilen bulgu ve ulaşılan yargılar göz önünde bulundurularak, uygulamacılar ve araştırmacılar için şu öneriler geliştirilebilir.

Uygulamacılar İçin Öneriler

Aşağıda, okul-aile birliklerinin çalışmalarında göz önünde bulundurabilecekleri bazı öneriler sıralanmıştır.

1. Velileri, okulun amacı, programı, eğitim etkinlikleri ve çocuk gelişimi konularında yeteri kadar aydınlatacak

sosyal ve yayın etkinlikleri yapılmalıdır.

2. Yönetici-öğretmen ve veliler, karşılıklı olarak birbirlerini ziyaret etmeye teşvik edilmeli, görüşmeler için uygun ortamlar hazırlanmalıdır.

3. Öğrencilerin davranışlarında iyi yönde değişiklikler meydana getirme, onları kötü alışkanlık ve davranışlardan uzaklaştırma konusunda okul ve velilerin işbirliği yapmaları sağlanmalıdır.

4. Bireysel nitelikler yönünden farklı yetenekli öğrencilerle, çeşitli yönlerden özürlü öğrencilere okul ve çevrede uygun eğitim ortamları hazırlanmalıdır.

5. Okullarda öğrenciler için yetiştirme kursları düzenlenmeli, veliler bu kursların yararına inandırılmalıdır.

6. Okulun her türlü eğitim ve sosyal olanaklarından velilerin de yararlanabilmesi için uygun koşullar hazırlanmalıdır.

Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Bu tür bir araştırma, kırsal kesimi de içine alarak, ortaöğretimin teknik ve meslek liselerini, temel eğitim birinci ve ikinci kademe okullarını da kapsayacak bir biçimde yapılabilir.

2. Okul yöneticisi ve öğretmenlerle velilerin dışında, eğitim üst düzey yöneticileri, eğitim denetmenleri ve öğren-

cilerin de araştırma kapsamına alınmasıyla yapılacak araştırmalarda konu, "kuruluş, örgütlenme, yönetim, program" boyutlarında incelenebilir. İncelemeler sonucu getirilecek öneriler doğrultusunda daha sağlıklı düzenlemelere gidilebilir.

3. Okul-aile birliklerinin çalışmalarındaki başarıya da başarısızlıkları; birliklerin yönetiminde görevli öğrenci velilerinin kimlik özellikleri (cinsiyet, yaş, meslek, öğrenim durumu vb.) yönlerinden incelenip araştırılması yoluna gidilebilir.

4. Okul-aile birliklerinin çalışmaları, birliklerin bağlı olduğu okulların buldukları sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel çevre ile de ilişkili olarak incelenebilir.

E K L E R

<u>Ek</u>	<u>Sayfa</u>
A. YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN KİMLİK ÖZELLİKLERİ....	102
1. YÖNETİCİ-ÖĞRETMEN GRUBUNUN GÖREVSEL DAĞILIMI.	102
2. YÖNETİCİ-ÖĞRETMEN GRUBUNUN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI.....	102
3. YÖNETİCİ-ÖĞRETMEN GRUBUNUN ÖĞRENİM DURUM- LARINA GÖRE DAĞILIMI.....	102
B. ÖĞRENCİ VELİLERİNİN KİMLİK ÖZELLİKLERİ.....	103
1. VELİLERİN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI.....	103
2. VELİLERİN MESLEKİ DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI..	103
3. VELİLERİN ÖĞRENİM DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI..	103
C. YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERE UYGULANAN ANKET FORMU..	104
Ç. VELİLERE UYGULANAN ANKET FORMU.....	106
D. ARAŞTIRMA İÇİN İZİN ALINMASI KONUSUNDA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE VERİLEN DİLEKÇE.....	111
E. ARAŞTIRMA İÇİN İZİN VERİLMESİ KONUSUNDA ENSTİTÜNÜN İLGİLİ MAKAMA YAZISI.....	112
F. ESKİŞEHİR VALİLİĞİNDEN ALINAN İZİN BELGESİ.....	113
G. MİLLİ EĞİTİM GENÇLİK VE SPOR MÜDÜRLÜĞÜNÜN İLGİLİ LİSE MÜDÜRLERİNE YAZISI.....	114

EK A YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN KİMLİK ÖZELLİKLERİ

1. YÖNETİCİ-ÖĞRETMEN GRUBUNUN GÖREVSEL DAĞILIMI

Görev Türü	Sayı (n)	Yüzde (%)
Okul Müdürü	2	1.7
Müdür Yardımcısı	18	15.3
Öğretmen	97	83
Toplam	117	100

2. YÖNETİCİ-ÖĞRETMEN GRUBUNUN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Cinsiyet	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kadın	56	47.8
Erkek	61	52.2
Toplam	117	100

3. YÖNETİCİ-ÖĞRETMEN GRUBUNUN ÖĞRENİM DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

Bitirilen Okul Türü	Sayı (n)	Yüzde (%)
İki Yıllık Eğitim Enstitüsü	8	6.8
Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü	50	42.7
Yüksekokul	15	12.8
Üniversite	44	37.7
Başka	-	-
Toplam	117	100

EK B VELİLERİN KİMLİK ÖZELLİKLERİ

1. VELİLERİN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Cinsiyet	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kadın	122	42.2
Erkek	167	57.8
Toplam	289	100

2. VELİLERİN MESLEKİ DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

Meslek Türü	Sayı (n)	Yüzde (%)
Ev Kadını	100	34.6
Çiftçi	6	2
İşçi	30	10.4
Memur-Subay-Öğretmen	79	27.4
Esnaf-Zanaatkar	18	6.2
Serbest Meslek	26	9
Başka	30	10.4
Toplam	289	100

3. VELİLERİN ÖĞRENİM DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

Öğrenim Durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Okur-yazar değil	7	2.4
Okur-yazar veya ilkokul mezunu	123	42.6
Ortaokul mezunu	40	13.9
Lise veya dengi okul mezunu	75	25.9
Üniversite veya yüksekokul mezunu	44	15.2
Toplam	289	100

EK C

AÇIKLAMA

Değerli Meslektaşım,

Bu anket, "Okul-Aile Birliklerinin okul ve ailelere daha yararlı olabilmesi" için yapılan çalışmalara katkıda bulunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Anket, iki bölümden meydana gelmiştir. Birinci bölümde, okul yönetici ve öğretmenlerin isimsiz kimlik özellikleri ile ilgili sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise, Okul-Aile Birliklerinin yapabilecekleri bazı işler sıralanmıştır. Bu işleri ifade eden cümlelerin karşısına da, işin yapılma derecesi ile ilgili seçenekler verilmiştir. Sizden, kendinizce en uygun bulduğunuz seçeneği işaretlemeniz istenmektedir.

Anketle toplanan bilgiler, Anadolu Üniversitesinde sürdürülen bir tez çalışmasında kullanılacaktır. Verilen cevaplar grup içinde değerlendirileceğinden anketlere adınızı yazmanız istenmemektedir.

Cevaplarınızı eksiksiz ve içtenlikle belirtmeniz bu araştırmanın sonuçlarını önemli ölçüde etkileyecektir. İlginiz ve araştırmaya olan yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Mehmet Şişman
Cumhuriyet Lisesi
Edebiyat Öğretmeni
Eskişehir

A N K E T

A. BİRİNCİ BÖLÜM

Yönetici ve Öğretmenlerin İsimsiz Kimlik Özellikleri:
Aşağıdaki sorularla ilgili seçeneklerden durumunuza uygun olan seçeneğin karşısına (X) işareti koyunuz.

1. Şu anda çalıştığınız okulun adı?

- a.() A. Kanatlı Lisesi
- b.() Atatürk Lisesi
- c.() Bahçelievler Lisesi
- d.() Cumhuriyet Lisesi
- e.() Gazi Lisesi
- f.() Mustafa Kemal Lisesi

2. Okuldaki göreviniz?

- a.() Okul Müdürü
- b.() Müdür Yardımcısı
- c.() Öğretmen

3. Cinsiyetiniz?

- a.() Kadın
- b.() Erkek

4. Bitirmiş olduğunuz en son okulun türü?

- a.() İki Yıllık Eğitim Enstitüsü
- b.() Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü
- c.() Yüksekokul
- d.() Üniversite
- e.() Başka(yazınız).....

EK Ç

AÇIKLAMA

Sayın Veli,

Bu anket, "Okul-Aile Birliklerinin okul ve ailelere daha yararlı olabilmesi" için yapılan çalışmalara katkıda bulunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Anket, iki bölümden meydana gelmiştir. Birinci bölümde, öğrenci velilerinin isimsiz kimlik özellikleri ile ilgili sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise, Okul-Aile Birliklerinin yapabilecekleri bazı işler sıralanmıştır. Bu işleri ifade eden cümlelerin karşısına da, işin yapılma derecesi ile ilgili seçenekler verilmiştir. Sizden, kendinizce en uygun bulduğunuz seçeneği işaretlemeniz istenmektedir.

Anketle toplanan bilgiler, Anadolu Üniversitesinde sürdürülen bir tez çalışmasında kullanılacaktır. Verilen cevaplar grup içinde değerlendirileceğinden anketlere adınızı yazmanız istenmemektedir.

Cevaplarınızı eksiksiz ve içtenlikle belirtmeniz bu araştırmanın sonuçlarını önemli ölçüde etkileyecektir. İlginiz ve araştırmaya olan yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Mehmet Şişman

Cumhuriyet Lisesi
Edebiyat Öğretmeni
Eskişehir

A N K E T

A. BİRİNCİ BÖLÜM

Öğrenci Velilerinin İsimsiz Kimlik Özellikleri:

Aşağıdaki sorularla ilgili seçeneklerden durumunuza uygun olan seçeneğin karşısına (X) işareti koyunuz.

1. Veli olduğumuz öğrencinin bulunduğu okulun adı?

- a.() A. Kanatlı Lisesi
- b.() Atatürk Lisesi
- c.() Bahçelievler Lisesi
- d.() Cumhuriyet Lisesi
- e.() Gazi Lisesi
- f.() Mustafa Kemal Lisesi
- g.() S. Çakır Lisesi

2. Cinsiyetiniz?

- a.() Kadın
- b.() Erkek

3. Mesleğiniz?

- a.() Ev Kadını
- b.() Çiftçi
- c.() İşçi
- d.() Memur-Subay-Öğretmen
- e.() Serbest Meslek (Tüccar, Avukat, Sanayici, Doktor vb.)
- f.() Esnaf-Zanaatkar

4. Öğrenim Durumunuz?

- a.() Okur-Yazar değil
- b.() Okur-Yazar veya İlkokul Mezunu
- c.() Ortaokul Mezunu
- d.() Lise Mezunu
- e.() Üniversite veya Yüksekokul Mezunu

B. İKİNCİ BÖLÜM

Her okulda bir Okul-Aile Birliğinin kurulması yönetmelik gereğidir. Siz de bu birliğin tabii üyesisiniz. Aşağıda okul-aile birliğinin yapabileceği bazı işler sıralanmıştır. Bu işlerin yapılma dereceleri ile ilgili olarak da bazı seçenekler verilmiştir. Sizce, bu işlerden her biri bağlı olduğunuz okulun okul-aile birliği tarafından ne ölçüde yapılmakta ise, ilgili seçeneğin altına (X) işareti koyunuz. Soruları eksiksiz olarak işaretlemeye çalışınız. Birden fazla seçenek işaretlemeyiniz.

Yapılan İşlerYapılma Derecesi

OKUL-AİLE BİRLİĞİ;

	Her Zaman	Çoğunlukla	Arasıra	Çok Ender	Hiçbir Zaman
1. Okulun amacı ve eğitim etkinlikleri hakkında velileri aydınlatır.....	()	()	()	()	()
2. Okulun programı ve eğitimle ilgili yönetmelikler konusunda velileri aydınlatır.....	()	()	()	()	()
3. Çocuk gelişimi ve eğitimi konularında velileri aydınlatır.....	()	()	()	()	()
4. Öğretmenleri, öğrenci velilerini ziyarete teşvik eder.....	()	()	()	()	()
5. Öğrenci velilerini, öğretmenleri ziyarete teşvik eder.....	()	()	()	()	()

Yapılan İşlerYapılma Derecesi

	Her Zaman	Çoğunlukla	Arasıra	Çok Ender	Hiçbir Zaman
6. Öğrencilerin okul disiplinine ve toplumsal hayata uyum sağlamaları için okul ve velilerle işbirliği yapar... () () () () ()					
7. Öğrencilerin dürüst, saygılı ve başarılı olmaları için okul ve velilerle işbirliği yapar..... () () () () ()					
8. Öğrencilerin boş zamanlarını iyi değerlendirmeleri için okul ve velilerle işbirliği yapar..... () () () () ()					
9. Öğrencilerin israf, gösteriş, devlet malını hor kullanma gibi kötü davranışlardan uzak olmaları için okul ve velilerle işbirliği yapar..... () () () () ()					
10. Resim, müzik, beden eğitimi gibi belirli ders ve alanlarda yetenekli öğrenciler için okul ve çevrede uygun ortamlar hazırlar..... () () () () ()					
11. İşitme, görme, konuşma, zihân ve beden yönlerinden özürlü öğrenciler için okul ve çevrede uygun ortamlar hazırlar..... () () () () ()					

<u>Yapılan İşler</u>	<u>Yapılma Derecesi</u>				
	Her Zaman	Çoğunlukla	Arasıra	Çok Ender	Hiçbir Zaman
12. Muhtaç öğrencilere yardım sağlanması konusunda Okul Koruma Derneği ile işbirliği yapar.....	()	()	()	()	()
13. Okul-Koruma Derneği ile işbirliği yaparak öğrenciler için yetiştirme kursları düzenler.....	()	()	()	()	()
14. Okulan kitaplık, bahçe ve oyun tesislerinden öğrenci velilerinin de yararlanmalarını sağlar.....	()	()	()	()	()
15. Okuma-yazma bilmeyen veya yetiştirmek isteyen vatandaşlar için okulun yaptığı etkinliklere katkıda bulunur.....	()	()	()	()	()

EK D

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

ESKİŞEHİR

Enstitünüzün Eğitim Bilimleri Yüksek Lisans Programına devam etmekteyim. Şu anda "Yüksek Lisans Tezi"mi hazırlamaktayım. Tez konusu, "Orta dereceli Okullarda Okul-Aile Birliği Çalışmalarının Değerlendirilmesi" dir. Söz konusu tezde öğretmen ve velilerin görüşlerinin alınmasına ihtiyaç vardır. Bu amaçla hazırlamış olduğum anketi, Eskişehir il merkezindeki örnekleme dahil okullarda, öğretmen ve velilere uygulayabilmem için, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığından izin almam gerekmektedir.

İlgili bakanlıktan izin alabilmem için gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

Adres:

14.3.1986

Cumhuriyet Lisesi Öğretmeni

Mehmet Şişman

Anket Uygulanacak Okullar:

1. A. Kanatlı Lisesi
2. Atatürk Lisesi
3. Bahçelievler Lisesi
4. Cumhuriyet Lisesi
5. Gazi Lisesi
6. M. Kemal Lisesi
7. S. Çakır Lisesi

EK. E

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı: 412/85

Tarih: 24.3.1986

İlgili Makama,

Enstitümüz Eğitim Bilimleri Yüksek Lisans Öğrencisi Mehmet ŞİŞMAN, "Orta dereceli Okullarda Okul-Aile Birliği Çalışmalarının Değerlendirilmesi" konulu tezini hazırlamaktadır. Söz konusu tezde öğretmen ve velilerin görüşlerinin alınmasına ihtiyaç vardır. Bu amaçla hazırlanmış olduğu anketi, Eskişehir il merkezindeki örnekleme dahil okullarda öğretmen ve velilere uygulayabilmesi gerekmektedir.

Kendisine gerekli iznin verilmesini ve yardımcı olumasını arz ve rica ederim.

(imza)

Doç. Dr. Fazıl TEKİN
Enstitü Müdürü

Anket Uygulanacak Okullar

1. A. Kanatlı Lisesi
2. Atatürk Lisesi
3. Bahçelievler Lisesi
4. Cumhuriyet Lisesi
5. Gazi Lisesi
6. M. Kemal Lisesi
7. S. Çakır Lisesi

EK F

T.C.

E S K İ Ş E H İ R İ L İ

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü

Sayı: Kültür-Orta 311/9435

Eskişehir, 26 Mart 1986

Konu: Uygulama Çalışması

İL MAKAMINA

ESKİŞEHİR

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Yüksek Lisans Öğrencisi Mehmet Şişman, aşağıda adları yazılı liselerde "OKUL-AİLE BİRLİĞİ ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ" konulu yüksek lisans tezini hazırlayabilmesi için, kendisine gerekli iznin verilmesi ile ilgili Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 24.3.1986 tarihli ve 412/85 sayılı yazıları ile bildirilmekte olup, yazı ekte sunulmuştur.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 14.3.1983 tarih ve EÖİŞ-379-121-83/11-904 sayılı genelge emirleri doğrultusunda, Eğitim Bilimleri Yüksek Lisans Öğrencisi Mehmet Şişman'ın aşağıda adları yazılı ilimiz orta dereceli okullarında "OKUL-AİLE BİRLİĞİ ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ" konulu tezini hazırlayabilmesi Müdürlüğümüzce uygun görülmekte ve emir ekte sunulmuştur.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde gereğini müsadelerinize arz ve teklif ederim.

Okulların Adları

1. A. Kanatlı Lisesi
2. Atatürk Lisesi
3. Bahçelievler Lisesi
4. Cumhuriyet Lisesi
5. Gazi Lisesi
6. M. Kemal Lisesi
7. S. Çakır Lisesi

H. Fehmi Bildik

Milli Eğitim Gençlik ve Spor
Müdür Vekili

OLUR

26.3.1986

Alim Koçer
Vali Yardımcısı
Vali a.

EK G

T.C.

E S K İ Ő E H İ R İ L İ

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü

Sayı: Kültür-Orta 311/9902

Eskişehir, 31 Mart 1986

Konu: Uygulama

İLGİLİ OKUL MÜDÜRLÜĞÜNE

1-11 Nisan tarihleri arasında Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Mehmet Şişman'ın okulunuzda "OKUL-AİLE BİRLİĞİ ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ" konulu yüksek lisans tezini hazırlayabilmesi, İl Makamınının 26 Mart 1986 tarihli ve 311/9435 sayılı il onayı ile uygun görülmüştür. Bir adet onay ekte sunulmuştur.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

MİLLİ EĞİTİM GENÇLİK VE SPOR MÜDÜRÜ ADINA

(imza)

Yakup ERDOĞAN

Kültür Şube Müdürü

EK: 1 Adet İl Onayı

DAĞITIM:GEREĞİ :

- A. Kanatlı Lisesi
- Atatürk Lisesi
- Bahçelievler Lisesi
- Cumhuriyet Lisesi
- Gazi Lisesi
- M. Kemal Lisesi
- S. Çakır Lisesi

KAYNAKÇA

- Açıköz, Kemal. "Eğitimin Felsefi ve Toplumsal Temelleri Ders Notları". Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1985-1985.(teksir.)
- Alaylıoğlu, Ruşen ve Ferhan Oğuzkan. Eğitim Terimleri Sözlüğü. İkinci Basım. Ankara: TDK Yayınları, 1981.
- Arıkan, M. Baha ve İ. Ethem Baysan. Yabancı Memleketlerde ve Bizde Okul-Aile Birlikleri. İstanbul: 1947.
- Aslan, Battal. "Ankara Merkez İlçelerinde Temel Eğitim Birinci Kademe (İlkokullar) Düzeyinde Okul-Aile İlişkileri". Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacıettepe Üniversitesi, 1984.
- Aşkun, İ. Cem. Organizasyon Teorileri. Eskişehir: Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, 1972.
- Ayatar, Hazım. Uygulamalı Eğitim İstatistiği. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1971.
- Başer, Hüseyin. Okul-Aile İşbirliği Nasıl Gerçekleştirilir. Ankara: M.E.B. Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu Yayınları, 1965.
- Binbaşlıoğlu, Cevit. Eğitim Yöneticiliği. Üçüncü Basım. Ankara: Binbaşlıoğlu Yayınevi, 1983.
- Bursalıoğlu, Ziya. Eğitim İdaresi. Ankara: Kalaba Yayınevi, 1967.

- . Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi, 1974.
- . Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış. Genişletilmiş beşinci baskı. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi, 1979.
- Büyükkaragöz, S. Savaş. "Okul-Çevre İlişkilerini Geliştirmenin Önemi ve Teknikleri," Eğitim ve Bilim. 10, 54: 25-27, Mart 1985.
- Ertürk, Selahattin. Eğitimde "Program" Geliştirme. Ankara: Yelken-tepe Yayınları, 1972.
- Eseniş, Adnan. Okullarımızda Eğitim Meselelerinden Üç Örnek. Ankara: Okul-Aile Birlikleri Yayınları, 1948.
- Grant, H. Eva. Okul-Aile İşbirliği Nedir ve Nasıl Sağlanır. Çeviren: İbrahim Yurt. Ankara: M.E.B. Basılı Eğitim Malzemeleri Hazırlama Merkezi, 1964.
- Karasar, Niyazi. Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: MATBAŞ Matbaacılık ve Ambalaj Sanayii, 1982.
- . Araştırmalarda Rapor Hazırlama. Dördüncü Baskı. Ankara: Hacettepe Taş Matbaacılık Ltd. Şrt., 1984.
- Kurşuncu V. İbrahim. Okul-Aile Münasebetleri. İstanbul: 1947.
- Sirer, R. Şemsettin. Milli Eğitim Bakanı, "23 Nisan Milli Egemenlik ve Çocuk Bayramı" nedeniyle yaptığı radyo konuşması. Ankara: 23 Nisan 1947.

Ülker, Halil. Okul-Aile İşbirliği Araştırması. Ankara: M.E. B. Planlama-Araştırma ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı Yayınları, 1974.

----- . Eğitim Kesiminde Halkla İlişkiler, Ankara: M.E.B. Yayınları, 1982.

----- . "Ailenin Eğitim İşgörüsü ve Okulla İlişkisi". Anadolu Üniversitesince düzenlenen "Aile Yapısı ve Çevresi" Sempozyumu'na sunulan bildiri. Eskişehir: 10-11 Haziran 1985. ss.4.(teksir)

Varış, Fatma. Eğitim Bilimine Giriş. Ankara:A.Ü. Eğitim Fakültesi, 1981.

Kanun, Yönetmelik ve Genelgeler

"Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 S.K.)," Resmi Gazete, 14574; 24 Haziran 1973.

"Dernekler Kanunu (2098 S.K.)," Resmi Gazete, 18184; 7 Ekim 1983.

M.E.B. Okul-Aile Birliği Yönetmeliği, Tebliğler Dergisi 9, 420; 10 Şubat 1947.

M.E.B. Değişen Okul-Aile Birliği Yönetmeliği, Tebliğler Dergisi 28, 1363; 12 Temmuz 1965.

M.E.B. Okul-Aile Birliği Yönetmeliği, Resmi Gazete, 18051; 18 Mayıs 1983.

- M.E.B. Okullarda Okul-Aile Birliklerinin Kurulması Hakkında Genelge, Tebliğler Dergisi 9, 415; 15 Kasım 1947.
- M.E.B. Okul-Aile Birlikleri Hakkında Genelge, Tebliğler Dergisi 10, 512; 6 Şubat 1947.
- M.E.B. Okul-Aile Birliği Yayınları Hakkında Genelge, Tebliğler Dergisi 13, 644; 28 Mayıs 1951.
- M.E.B. Değişen Okul-Aile Birliği Yönetmeliği Hakkında Genelge, Tebliğler Dergisi 14, 678; 21 Ocak 1952.
- M.E.B. Birden Fazla Dersten Başarısız Olan Öğrenciler İçin Açılması Faydalı Görülen Kurslar Hakkında Genelge, Tebliğler Dergisi 20, 962; 1 Temmuz 1957.
- M.E.B. Okul-Aile Birliği Yönetmeliğinin 30. Maddesine Göre Okullarda Açılacak Kurslar Hakkında Genelge, Tebliğler Dergisi 31, 1519; 9 Eylül 1968.
- M.E.B. Dernekler Hakkında Genelge, Tebliğler Dergisi 27, 1318; 24 Ağustos 1964.

